

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

23.04.2018 № 414

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
11 травня 2018 р.
за № 582/32034

Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти

{Заголовок Наказу в редакції Наказів Міністерства освіти і науки № 873 від 21.06.2019, № 1281 від 16.10.2020}

*{Із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства освіти і науки
№ 873 від 21.06.2019
№ 1281 від 16.10.2020}*

На виконання [пункту 4](#) Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2017 року № 88 (із змінами), **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити [Типовий перелік допоміжних засобів для навчання \(спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку\) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти](#), що додається.

{Пункт 1 в редакції Наказів Міністерства освіти і науки № 873 від 21.06.2019, № 1281 від 16.10.2020}

2. Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Кононенко Ю.Г.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України у встановленому законодавством порядку.

3. Міністерству освіти Автономної Республіки Крим, департаментам (управлінням) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити виконання цього наказу.

4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Хобзея П.К.

Міністр

Л.М. Гриневич

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти
і науки України
23.04.2018 № 414

ТИПОВИЙ ПЕРЕЛІК
допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів
корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими
освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти

{Заголовок Переліку в редакції Наказів Міністерства освіти і науки № 873 від 21.06.2019, № 1281 від 16.10.2020}

{У тексті Типового переліку слово «дітей» в усіх відмінках замінено словом «осіб» у відповідних відмінках згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 873 від 21.06.2019}

Назва засобу/обладнання	Технічне завдання
1	2
I. Обладнання загального корекційного призначення	
1. Комп'ютерне обладнання	1.1. Комп'ютер стаціонарний: відеомонітор: діагональ від 21 дюйма - для стаціонарного комп'ютера; мінімальна роздільна здатність - не менше ніж full HD; накопичувач HDD або SSD; веб-камера: не менше ніж 1.3 Мрх; звуковий адаптер: мікрофон, акустична система - динаміки; мережевий інтерфейс бездротової мережі: з підтримкою стандартів IEEE: не гірше 802.11b/g/n; мережевий адаптер Ethernet: з підтримкою стандартів 100BASE-TX та 1000BASE-T (обов'язково для стаціонарного комп'ютера); клавіатура: повнорозмірна, латинсько-кирилична з нанесеними контрастними літерами латинського та українського алфавітів; маніпулятор типу "миша":

	кількість кнопок - щонайменше 3: ліва, права, колесо-кнопка для скролінгу
	1.2. Портативний комп'ютер (ноутбук, планшетний ПК): діагональ від 15 дюймів - для ноутбука, від 9 дюймів - для планшетного ПК; процесор: підтримка набору інструкцій x86 - 64; кількість фізичних обчислювальних ядер без використання технологій розподілу ресурсів між ядрами - не менше ніж 2; тактова частота - не менше ніж 1,6 GHz; корпус: форм-фактор - мобільний комп'ютер з клавіатурою (ноутбук); оперативна пам'ять: об'єм пам'яті - не менше ніж 8 GB для вчителя та не менше ніж 4 GB для учня; тип пам'яті - не нижче ніж DDR3 SDRAM; батарея: ємність - не менше ніж 4000 mAh або не менше 4 годин автономної роботи; відеомонітор: інтегрований з корпусом; діагональ - не менше ніж 15,6" для учня та не менше 17" для вчителя, широкоформатний TFT або LCD, 16:9, максимальна роздільна здатність - не менше ніж 1366 × 768; технологія - LCD IPS, кольоровий дисплей на активній матриці; накопичувач HDD або SSD; графічний адаптер: дискретний або інтегрований; апаратна підтримка DirectX - не нижче версії 11.X (де X - цифра від 0 до 9); апаратна підтримка OpenGL - не нижче версії 4.X (де X - цифра від 0 до 9); веб-камера (за наявності): інтегрована у корпус; не менше 3 Мрх; роздільна здатність відео - не нижче HD (1280 × 720); звуковий адаптер: інтегрований; інтегровані мікрофон (за наявності) та динаміки; мережевий інтерфейс бездротової мережі: інтегрований; з підтримкою стандартів IEEE: не гірше 802.11b/g/n; мережевий адаптер Ethernet: інтегрований; з підтримкою стандартів 100BASE-TX та 1000BASE-T;

	зовнішні інтерфейси: не менше ніж 2 порти USB 2.0; не менше ніж 1 порт USB 3.0; не менше ніж 1 Ethernet-порт (RJ-45) при використанні дротової мережі в класі; не менше ніж 1 порт VGA, або DVI, або HDMI; не менше ніж 1 порт для підключення гарнітури (роз'єм під штекер TRS 3.5 mm); клавіатура: повнорозмірна, інтегрована у корпус, латинсько-кирилична з нанесеними контрастними літерами латинського та українського алфавітів; маніпулятор типу "миша": технологія - оптична; тип підключення - USB-інтерфейс; кількість кнопок - щонайменше 3: ліва, права, колесо-кнопка для скролінгу; альтернативна робоча станція зразка Desktop Sence View; індукційні системи для підсилення звуку: призначення - забезпечення комфортного звукопідсилення голосу або іншого аудіосигналу з мікрофона безпосередньо в слухові апарати або кохлеарні імпланти користувачів; підсилювач для збільшення потужності: призначення - забезпечення перетворення електричного сигналу невеликої потужності в більш потужний; навушники з кістковою провідністю "Whisper pro": призначення - забезпечення стереофонічної якості звуку <i>{Підпункт 1.3 пункту 1 розділу I виключено на підставі Наказу Міністерства освіти і науки № 1281 від 16.10.2020}</i> 1.3. Основне преінстальоване програмне забезпечення персонального комп'ютера (ноутбука, планшетного ПК) вчителя форм-фактора: операційна система: попередньо встановлена операційна система на основі ліцензій вільного поширення або пропрієтарна з підтримкою роботи у локальній обчислювальній мережі з доменною організацією з україномовним інтерфейсом; наявність україномовної підтримки від виробника на території України; повноцінна підтримка роботи користувачів з особливими потребами; безкоштовне оновлення на весь період функціонування, але не менше 5 років; можливість динамічного оновлення дистанційно;
--	---

	наявність дистанційного робочого столу; пакет програмних засобів офісного призначення: преінстальований ліцензійний пакет офісного програмного забезпечення на основі ліцензій вільного поширення або пропрієтарний з україномовним інтерфейсом, сумісний з обраною операційною системою; наявність україномовної підтримки від виробника на території України; підтримка роботи з найбільш розповсюдженими файловими форматами, а також вбудований додаток для роботи з електронною поштою; набір преінстальованого програмного забезпечення: програмний засіб для керування комп'ютерним класом з українською мовою інтерфейсу; антивірусне програмне забезпечення (за необхідністю); програмний засіб для роботи з електронною книгою (підручник, методичний посібник тощо) на основі ліцензій вільного поширення або пропрієтарний з україномовним інтерфейсом з технологією захисту авторських прав
	1.4. Багатофункціональний пристрій для друку, сканування, копіювання: призначення - забезпечення друкування, сканування та копіювання матеріалів; вимоги: лазерне монохромне друкування формату А4 (чорно-білий або кольоровий) з роздільною здатністю від 600 dpi (точок на дюйм); сканування формату А4 з роздільною здатністю - від 600 × 1200 dpi, з під'єднанням через інтерфейс USB
	1.4¹. Ламінатор формату А4 (216 г 303): призначення - обробка друкованих матеріалів для їх тривалого використання
	1.4². Різак для паперу (А4): призначення - підготовка навчальних роздаткових матеріалів
	1.5. Апаратно-програмний комп'ютерний тифлокомплекс із синтезом мови (комп'ютерний тифлокомплекс): призначення - для забезпечення доступу до інформації особи з порушенням зору; апаратне забезпечення: відповідно до підпункту 1 пункту 1 розділу I цього Переліку. Додатково обладнаний: брайлівським дисплеєм з параметрами відповідно до підпункту 7

	пункту 1 розділу I цього Переліку; сканером; клавіатурою зі збільшеними контрастними символами (можливі спеціальні наліпки); навушниками з кістковою провідністю; програмне забезпечення: програми екранного доступу , синтезатор українського мовлення, програма оптичного розпізнавання тексту, програма для екранного збільшення; програма з використанням синтезованого мовлення для засвоєння кириличної та латинської розкладок клавіатури; програми для збільшення текстів та зображень на моніторі; корекційні програми з розвитку зорового сприймання 1.6. Брайлівський дисплей: Призначення - для вводу/виводу текстової інформації рельєфно-крапковим шрифтом Брайля, для читання тексту рельєфно-крапковим шрифтом Брайля на/з такі (таких) електронні(их) пристрої(їв), як комп'ютер, ноутбук, планшет, смартфон для індивідуального використання; вимоги: рядок Брайля для читання тексту рельєфно-крапковим шрифтом Брайля; рядок Брайля 6- або 8-крапковий; клавіатура Брайля 6- або 8-крапкова для введення інформації рельєфно-крапковим шрифтом Брайля; функціональні клавіші навігації; підключення до електронних пристроїв (комп'ютерів, ноутбуків, смартфонів тощо) 1.7. Принтер брайлівський для друку з відповідним програмним забезпеченням: призначення - друкування текстової інформації шрифтом Брайля та рельєфної графіки; вимоги: двосторонній друк; друк текстів шрифтом Брайля та рельєфної графіки; поверхня панелі керування з підписами плоским шрифтом та шрифтом Брайля; наявність мовленнєвого зворотного зв'язку; підключення через USB-порт та/або Bluetooth; програма для підготовки текстів і графіки до рельєфно-крапкового друку 1.8. Принтер брайлівський з можливістю друку кольорової рельєфної графіки: призначення - друк шрифтом Брайля та рельєфної кольорової
--	---

	графіки. Виготовлення тактильних кольорових зображень; вимоги: здатність друкувати текст шрифтом Брайля і тактильну графіку з одночасним кольоровим друком; здатність передавати різні кольори різною висотою рельєфних крапок; принтер з відповідним програмним забезпеченням; забезпечення сприйняття та перетворення текстів; поверхня панелі керування з підписами плоским шрифтом та шрифтом Брайля; підключення через USB-порт та/або Bluetooth 1.9. Пристрій для створення тактильної графіки: призначення - переведення графічних зображень у тактильну графіку за допомогою нагрівання з використанням спеціального термопаперу; вимоги: спеціальний термопапір; налаштування температури та температурний контроль; формат паперу - різний (до А3); спеціальний односторонній термопапір; звукова індикація; нагрівальна лампа (кварц, галоген) 1.10. Прилад для читання плоскодруканих текстів з функцією мовленнєвого виводу інформації: призначення - читання книг, газет, журналів та інших плоскодруканих документів; вимоги: прилад для читання з програмним забезпеченням, що дозволяє розпізнавати текст і формувати його у мовлення; підтримка української та інших поширених мов; прилад повинен мати можливість призупиняти читання, переміщуватись по тексті вперед і назад, прослуховувати слова по літерах; можливість прослуховування аудіокниг у різноманітних форматах; якісні динаміки для спільного прослуховування; можливість самостійного налаштування гучності та темпу відтворення матеріалу; можливість підключення до зовнішнього монітору, можливість у цьому режимі вибору розміру тексту; управління відображенням сторінки, переміщення тексту вниз, вверх, вліво, вправо; контрастні кнопки керування з тактильними позначками
--	--

	1.11. 3D принтер: призначення - створення наочних посібників для дітей з особливими освітніми потребами; вимоги: кількість друкувальних головок: не менше 1; технологія друку: FFF, FDM, моделювання методом наплавлення; сфера побудови деталей: X - не менше ніж 150 мм × Y - не менше ніж 150 мм × Z - не менше ніж 150 мм. швидкість друку: від 50 мм/сек.; матеріал для друку: Co-PET, PLA пластик тощо (крім ABS - пластику); дисплей: LCD дисплей тощо; інтерфейси: USB-кабель, Wi-Fi, а також - по можливості - друк з SD-карти або з USB-флешки; повністю закритий корпус; необхідні витратні матеріали для 3D друку 1.12. 3D сканер: призначення - створення наочних посібників для дітей з особливими освітніми потребами (слабозорих та незрячих тощо); вимоги: дозвіл камери: від 1.0 MPix; кількість камер: від 1; режим сканування: автоматичний і ручний; мінімальна область сканування: X - не менше ніж 30 мм × Y - не менше ніж 30 мм × Z - не менше ніж 30 мм; максимальна область сканування: X - не менше ніж 200 мм × Y - не менше ніж 200 мм × Z - не менше ніж 200 мм; спосіб отримання файлів, роз'єми та способи комунікацій: інтерфейси для накопичувачів: USB, SD; інтерфейси для сканування та керування: LAN, USB; можливість бездротового сканування та керування через Wi-Fi. 1.13. Комплект обладнання для лінгафонного класу призначення: забезпечення якісного двостороннього голосового зв'язку; вимоги: відношення сигналу до шуму - до 70 dB; наявність пристроїв для якісного звучання: аудіопанель вчителя; аудіопанель учня; звукова карта; мережева плата; блок зберігання інформації; комутатор
--	---

2. Мультимедійне обладнання	2.1. Мультимедійний проектор для збільшення зображень: призначення - забезпечення збільшення візуальної інформації (відео, фото та тексту); вимоги: світловий потік - від 1100 ANSI люменів; базова роздільна здатність проекційної матриці відповідно до SVGA (800 x 600 пікс) та краще; наявність корекції вертикальних спотворень типу "трапеція" - від $\pm 15^\circ$; однорідність освітленості екрана - від 90 %; контрастність - від 300:1; формати зображення 4:3 з підтримкою 16:9; підтримка комп'ютерних роздільних здатностей від 640 × 480 до 1600 × 1200 pixel; зображення - від 0,6 до 6 м при проекційній відстані - від 1 до 10 м; довговічність лампи - від 2000 годин
	2.2. Інтерактивна дошка для навчально-виховної роботи: призначення - забезпечення демонстрації зображень; вимоги: робоча поверхня - 1624 × 1160 мм, діагональ - 1990 мм; внутрішня розподільна здатність - 1074 точок (ліній) на см; кріплення до стіни; послідовний порт RS-232 або USB 1.1/2 для зв'язку з комп'ютером; кабель для підключення (у комплекті); наявність радіопорта для бездротового планшета вчителя та пультів тестування
	2.3. Інтерактивна підлога: призначення - демонстрація зображень, організація інтерактивного ігрового простору
	2.4. Фланелеграф для фронтальної та індивідуальної роботи: призначення - демонстрація дидактичних посібників згідно з планом заняття
	2.5. Інтерактивна LCD або LED панель для корекційно-розвиткових занять: призначення - психологічна реабілітація та розвиток; психологічне та емоційне розвантаження; розвиток причинно-наслідкових зв'язків; ігри на покращення концентрації уваги; розвиток пам'яті; вивчення кольорів; розвиток та покращення діяльності опорно-рухового апарату,

	демонстрація зображень, організація інтерактивного ігрового простору; вимоги: керування: тактильне; без дотиків; голосове; екран: діагональ - від 32 дюймів; забезпечення: кількість розвиваючих ігор - від 30 одиниць; можливість синхронізації з ПК/вбудований ПК; можливість створення власного кабінету та запису індивідуальних занять кожної дитини для аналізу подальшої динаміки і результатів роботи 2.6. Мультимедійний проєктор з короткофокусним об'єктивом та інтерактивними функціями (за необхідності - з маркерною дошкою або екраном): забезпечення збільшення візуальної інформації (відео, фото та тексту); вимоги: інтерактивні функції мають бути сумісні з персональними комп'ютерами, що використовуються в освітньому процесі; мають підтримку функції збереження налаштувань та можливість використання з іншими пристроями без додаткового встановлення програм та драйверів; мають підтримку одночасного використання дотиків пальцем та/або стилусом, іншими непрозорими предметами.
3. Демонстраційне обладнання	3.1. Дошка магнітно-крейдова: призначення - для письма, забезпечення демонстрації навчального матеріалу; вимоги: дошка матового темно-зеленого, темно-коричневого чи чорного кольору, на одну, дві, чотири, п'ять робочих поверхонь, може використовуватись як магнітна для кріплення демонстраційного обладнання; діагональ - не менше 2 м; мінімальні розміри - 600 × 900 мм; підставка-тринога з регулюванням висоти (або аналогічна за призначенням) або набір для кріплення до стіни; обладнана додатковим освітленням; дзеркальні світильники розташовуються на 30 см над верхнім краєм дошки та на 60 см в бік класу перед дошкою; полиця для маркерів, крейди, магнітів тощо; папір для фліпчарту матовий, неяскраво-білий (для кріплення на дошку для демонстрування);

	набори маркерів, крейди (крейда біла або світла, контрастна до фону дошки), магнітів
	3.2. Відеопроєктор для показу відеоматеріалів з текстовим рядком: призначення - візуальна демонстрація навчального матеріалу
II. Комп'ютерні програми	
1. Для осіб з тяжкими порушеннями мовлення	1.1. Спеціалізована комп'ютерна програма для вивчення елементів житла родини: призначення - збагачення активного словникового запасу словами певних лексичних тем, збагачення особистого життєвого досвіду осіб про помешкання та сімейні цінності родини
	1.2. Спеціалізована комп'ютерна програма для ознайомлення з професіями: призначення - збагачення активного словникового запасу словами певних лексичних тем, збагачення особистого життєвого досвіду осіб про професії близьких людей
	1.3. Спеціалізована комп'ютерна програма для вивчення будови тіла людини: призначення - збагачення активного словникового запасу словами певних лексичних тем, збагачення особистого життєвого досвіду осіб про анатомічні особливості людини
	1.4. Спеціалізована комп'ютерна програма для вивчення життя на Землі: призначення - збагачення активного словникового запасу словами певних лексичних тем, збагачення особистого життєвого досвіду осіб про світобудову та мешканців планети Земля
	1.5. Спеціалізована комп'ютерна програма для вивчення емоцій людини: призначення - збагачення активного словникового запасу словами певних лексичних тем, збагачення особистого життєвого досвіду осіб про темпераменти людей та їх реакцію на різні події, обставини
	1.6. Спеціалізована комп'ютерна програма для вивчення явищ природи - пори року, погода, календар: призначення - збагачення активного словникового запасу словами

	певних лексичних тем, збагачення особистого життєвого досвіду осіб про явища природи
	1.7. Спеціалізовані комп'ютерні ігри для розвитку логіки: призначення - збагачення активного словникового запасу словами певних лексичних тем, розвиток математичного мислення осіб
	1.8. Комп'ютерна логопедична програма для корекційної роботи: призначення - забезпечення корекції загального недорозвинення мовлення у осіб старшого дошкільного та молодшого шкільного віку; вимоги: можливість ефективно працювати над формуванням просодичних компонентів мови, правильної вимови звуків, фонематичних процесів, лексико-граматичних засобів мови
	1.9. Комп'ютерний логопедичний тренажер для закріплення правильної вимови: призначення - забезпечення корекції мовлення учнів; вимоги: модуль підготовки до користування комп'ютером; опанування клавіатурою; мікрофон, "миша"; наявність вправ на диференціацію на письмі парних за глухістю/дзвінкістю приголосних звуків
	1.10. Комп'ютерна програма для комунікації (альтернативна комунікація за допомогою зображень): призначення - для навчання та спілкування осіб з порушеннями аутистичного спектра; вимоги: стандартний набір карток (основні та мотиваційні) - близько 180 штук з можливістю створювати власний підпис під кожному картинку; чітке звукове відтворення зображення; завантаження картинок з інших пристроїв; вбудований календар для створення візуального розкладу; швидкий час завантаження (3 - 5 с); можливість роздрукувати візуальний розклад та окремі картки
	1.10¹. Комп'ютерний слухо-мовленнєвий комплекс: призначення - для проведення індивідуальних та фронтальних

	занять з корекції слуху та мовлення, розвитку мовлення та формування навичок вимовляння звуків тощо
2. Для осіб з порушенням опорно-рухового апарату	2.1. Навчальний програмно-апаратний комплекс для розвитку мисленнєвої діяльності: призначення - допомога в розвитку базових навичок, мислення, уваги, зорової пам'яті, просторового орієнтування, покращення усного мовлення, координації; вимоги: стіл U-подібної форми з тактильними клавішами; розміри клавіш - від 150 × 200 мм; програмне забезпечення клавіш (за навчальною програмою); навчальні об'ємні предмети; спеціалізоване навчальне програмне забезпечення; маніпулятори типів "Джойстик", "Ролер"; програма "Camera Mouse": призначення - керування курсором миші за допомогою рухів голови; програми, що забезпечують можливість голосового набору
3. Для осіб з інтелектуальними порушеннями	3.1. Навчальний програмно-апаратний комплекс для колективної роботи: призначення - забезпечення підготовки та розвитку навичок роботи з навчальними матеріалами, навички використання різних концепцій, навички колективної роботи; вимоги: використання комбінації цих складових: спеціальне програмне забезпечення; інтерактивний стіл; навчальні матеріали (картки із завданнями, таблиці, пазли, блоки, робочі зошити)
4. Для глухих осіб та осіб зі зниженим слухом	4.1. Програмно-апаратний комплекс для корекційно-розвиткової роботи: призначення - забезпечення комплексної роботи з особами з порушеннями слуху, звуковимови, голосоутворення, з порушеннями сенсомоторних функцій мовлення; розвиток слухового сприймання, формування та корекція звуковимови; вимоги: можливість розвитку слухового сприймання, формування та корекції звуковимови, розвитку мовлення у осіб від 2-х років; візуалізація, запис, вимірювання та зберігання спектрів фону: частотний діапазон - від 250 - 10000 Hz; динамічний діапазон - від 5 dB-80 dB;

	кількість звукових модулів за середовищами (з 10 звуками) - 10 одиниць; аналіз характеристик голосу (нижня форманта): діапазон - від 70-980 Hz 4.2. Комп'ютерний тренажер для вивчення української жестової мови: призначення - забезпечення вивчення жестів української жестової мови; вимоги: можливість індивідуальної самостійної роботи з вивчення та відпрацювання жестів; можливість колективного навчання в закладі освіти
5. Для осіб із сенсорними порушеннями (зі зниженим зором та сліпих)	5.1. Програма екранного доступу: призначення - для читання текстової інформації та озвучування дій користувача за допомогою синтезатора мовлення; вимоги: мовний супровід інсталяції програми; швидкий пошук інформації за допомогою Research It; потужна мова сценаріїв для налаштування призначеного для користувача інтерфейсу в будь-якому додатку; наявність драйверів для всіх поширених дисплеїв Брайля; наявність синтезаторів мовлення для не менше 30 різних мов; набір клавіатурних команд, який може бути розширений користувачем; можливість емуляції миші за допомогою клавіатурних команд; система онлайн-довідки; підтримка двох моніторів 5.2. Програми для відтворення різних спеціальних форматів: призначення - для відтворення спеціальних форматів, що не підтримуються стандартними плеєрами; вимоги: програми, які інсталюються на комп'ютер, мобільний пристрій чи портативний плеєр (з інтерфейсом, доступним для програм екранного доступу) 5.3. Синтезатор українського мовлення: призначення - для перетворення тексту в звуковий сигнал; вимоги: комплекс технічних та програмних засобів, які форматує текст в звуковий сигнал; висока якість відтворення мовлення

	5.4. Програма оптичного розпізнавання тексту
	5.5. Програма для екранного збільшення
	5.6. Спеціалізовані комп'ютерні програми для розвитку зорових функцій, формування навичок орієнтування у просторі: призначення - коригування амбліопії, короткозорості, косоокості, стимуляція зорового сприймання, тренування та зміцнення окорухових м'язів, зняття спазмів акомодатції, покращення кровообігу очей
	5.7. Комп'ютерні програми навчального призначення: призначення - забезпечення розвитку мислення, збагачення активного словникового запасу словами певних лексичних тем; вимоги: вивчення і закріплення знань про кольори, форму, розмір, будову предметів, об'єкти довкілля тощо
	5.8. Комп'ютерні логопедичні програми для корекційної роботи: призначення - забезпечення корекції загального недорозвитку мовлення у дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку, проведення артикуляційної гімнастики, формування звуковимови, фонематичного сприймання, лексико-граматичної будови, зв'язного мовлення, збагачення словника тощо; вимоги: можливість ефективно працювати над формуванням просодичних компонентів мовлення, правильної вимови звуків, фонематичних процесів, лексико-граматичних засобів мовлення
	5.9. Комп'ютерні логопедичні тренажери для закріплення правильної вимови: призначення - забезпечення корекції мовлення осіб; вимоги: модуль підготовки до користування комп'ютером; опанування клавіатури; мікрофона, «миші».
П¹. Засоби корекції ігрової діяльності осіб з особливими освітніми потребами різного віку та з різними порушеннями психофізичного розвитку	
1. Дидактичні матеріали для	1.1. Ігри для осіб раннього віку: призначення - забезпечення розвитку мислення, уяви, моторики, зміцнення фізичних сил, зняття емоційної напруги;

розвитку ігрової діяльності	вимоги: кубики, м'ячі, піраміди, кільця, сортери, втулки, вкладки, розбірні іграшки тощо; посібники для розвитку дрібної моторики (іграшки для нанизування, шнурування, загвинчування, зав'язування, наліплювання деталей)
	1.2. Розвивальні ігри: призначення - забезпечення розвитку мислення, уяви, мови, сприяння розширенню загального світогляду осіб, розвиток кмітливості; вимоги: «Рибалки» (на магнітах), магнітна ферма, пазли, парні картинки, розрізні картинки (2-8 частин), кубики для складання предметних і сюжетних зображень (з 4-12 кубиків), кубики Кооса, кубики Монтесорі, кубики зі складами та окремими літерами; мозаїка (кнопкова, геометрична, орнаментальна), лото, доміно, маршрутні ігри, ігри-лабіринти, кольорові палички Кюїзенера тощо
	1.3. Ляльки, відповідні атрибути: Призначення - ознайомлення з призначенням різних предметів, сприяння розширенню загального світогляду осіб, розвиток мислення, уяви, мови; вимоги: ляльки, зокрема немовлята, однолітки (образ дитини дошкільного віку; хлопчик і дівчинка); дорослі; літературний персонаж в національному українському одязі (хлопчик, дівчинка); різнонаціональні ляльки (хлопчик, дівчинка) тощо; предмети лялькового вжитку (постільна білизна та одяг, посуд, меблі, санчата, коляска, гойдалка, галантерея; побутова техніка та засоби зв'язку тощо); муляжі, макети грошей; продукти харчування (хлібо-булочні, м'ясо-молочні, кондитерські, овочі, фрукти, бакалія тощо)
	1.4. Обладнання й атрибути для рольової творчої гри: призначення - ознайомлення з призначенням різних предметів, сприяння розширенню загального світогляду осіб, розвиток мислення, уяви, мови; вимоги: «Кухня», «Магазин», «Перукарня», «Лікарня», «Вулиця», «Майстерня» (ігровий куточок, ігрові набори, відповідні інструменти) тощо
	1.5. Моделі предметів навколишнього світу: призначення - для занять з розвитку мовлення, ознайомлення з

	навколишнім середовищем, формування комунікації, навчання ігрової діяльності; вимоги: «Будинок», «Меблі», «Свійські тварини», «Дикі звірі», «Свійські птахи», «Дикі птахи», «Тварини різних широт», «Зоопарк», «Плазуни», «Риби», «Комахи» тощо; муляжі овочів та фруктів, грибів та ягід, плодів дерев та кущів; ляльки (немовлята, однолітки -образ дитини дошкільного віку; хлопчик і дівчинка, сім'я тощо); зразки посуду
	1.6. Конструкторсько-будівельні іграшки: призначення - для конструктивної діяльності під час занять та вільної гри; вимоги: кубики для складання предметних і сюжетних зображень; будівельний матеріал з дерева - об'ємні фігури різного кольору; пластмасові конструктори; об'ємні пазли різної форми (решітка, реп'ях); «Конструктор-механік»; куб Лінка для розвитку тактильної чутливості та покращення зорово-моторної координації (конструктор із дерев'яних фігур; кубики з пофарбованими в різні кольори гранями)
	1.7. Іграшковий транспорт, атрибути: призначення - ознайомлення з призначенням різних предметів, сприяння розширенню загального кругозору осіб, розвиток мислення, уяви, мови; вимоги: машинки різного розміру і призначення (вантажівка, кран, сміттєвіз, швидка допомога тощо); механічні/інерційні іграшки, заводні машини, трек для машин, гараж тощо
	1.8. М'яконабивні іграшки різного розміру і виду: призначення - ознайомлення з призначенням різних предметів, сприяння розширенню загального кругозору осіб, зняття емоційної напруги, розвиток мислення, уяви, мови; вимоги: м'яконабивні іграшки різного розміру і виду; м'яконабивні розвивальні іграшки із застібками, гудзиками, шнурівками тощо
	1.9. Іграшкові інструменти: призначення - розвиток причинно-наслідкових зв'язків, слухового сприймання й уваги, пам'яті, зняття емоційної напруги; вимоги: музичні інструменти, зокрема металофон, ксилофон, барабан, бубон, маракаси, трикутник, сопілка, гітара, піаніно дитяче тощо

	1.10. Приладдя для малювання: призначення - розвиток художніх здібностей, уяви, просторових уявлень, зняття емоційної напруги; вимоги: приладдя для творчості, зокрема мольберт, фарби, пензлі, фломастери, набори кольорових ручок та олівців, розфарбовки тощо 1.11. Обладнання для театралізованої діяльності: призначення - розвиток мовлення, уяви, пам'яті, зняття емоційної напруги; вимоги: набори різного типу, зокрема персонажі художніх творів у вигляді пальчикового, тіньового, настільного театру; ляльки бі-ба-бо; ляльки-маріонетки; ляльки-рукавички; іграшки-саморобки; театр рукавичок; тіньовий театр; пальчиковий театр; театр іграшок; площинний театр; деталі одягу для театралізованої діяльності; маски; ширма тощо 1.12. Розвивальні ігри для сюжетної, рольової гри: призначення - формування навичок ігрової діяльності, забезпечення проведення дидактичних занять, розвитку мовлення, мислення, комунікації; вимоги: набори для сюжетної гри, набори для рольової гри, лото предметне з різних лексичних тем тощо 1.13. Демонстраційний матеріал: призначення - доформування навичок ігрової діяльності, гри по черзі, співпраці, забезпечення проведення дидактичних занять, розвитку мовлення, уяви, мислення, комунікації; вимоги: набори настільних ігор, зокрема «Родина», «Дитячий садок», «День Народження», «Новий Рік», «Свято Святого Миколая», «Мамине свято», «Розпорядок дня», «Загартування, предмети гігієни, процедури», «Народознавство», «Державна символіка України», «Види мистецтв (музичне, хореографічне, театральне, літературне, образотворче (скульптура, кіно, живопис, архітектура тощо)», «Професії», «Підприємства (промислові, сільськогосподарські, транспортні тощо) та установи (освітні, медичні, культурні, спортивні, фінансові, торгівельні)», «Що із чого і як виготовляється», «Основи здоров'я», «Зовнішній вигляд людини та органи сприйняття», «Види спорту та спортивні знаряддя», «Міміка та жести, емоції та почуття», «Вчинки людей, правила культурної поведінки», «Права дитини», «Правила
--	--

	безпечної поведінки у довкіллі (вдома, на вулиці та дорогах, у лісі, біля водойми, протипожежна, газова безпека, поводження з електричними приладами, поводження з отруйними речовинами, поводження з тваринами та рослинами, незнайомими людьми тощо) 1.14. Спортивне знаряддя: призначення - забезпечення загального фізичного розвитку, підвищення спритності та витривалості, фізичної та емоційної розрядки; вимоги: м'ячі, скакалки, фітболи, обручі, скраклі, кеглі тощо 1.15. Ігри на друкованій основі: призначення - забезпечення формування та розвитку комунікацій, мислення, уяви тощо; вимоги: ігри на друкованій основі різної тематики (поле, кубики, фішки тощо)
ІІІ. Обладнання для осіб з порушеннями опорно-рухового апарату та осіб зі складною структурою порушення	
1. Меблі спеціального призначення	1.1. Стіл для осіб з порушеннями опорно-рухового апарату: призначення - забезпечення навчальної діяльності осіб у візку; вимоги: регулювання робочого столу за висотою; регулювання під кутом забезпечується важелями в передній частині столу; наявний спеціальний радіусний виріз у столі; передня частина столу забезпечується відсіками для письмового приладдя; запобігання падінню предметів вниз - бортики з 3-х сторін; основа та ніжка-стійка стільця повинні з'єднуватися спеціальним 3D-рухливим механізмом, щоб мати можливість підлаштовуватися під будь-які рухи дитини 1.2. Реабілітаційний стілець для тренування нижніх та верхніх кінцівок, плечового суглоба: призначення - забезпечення виконання вправ в положенні лежачи на спині; вимоги: стілець, встановлений в раму, оснащений стабілізаційними ременями; спинка стільця з обох сторін має спеціальні ручки для

	регулювання довжини сидіння; наявна газова пружина для регулювання; кут регулювання спинки - від 0 до 85°; ручки передньої частини стільця забезпечують встановлення висоти осі обертання головки
	1.3. Балансувальний стілець (на одній ніжці): призначення - тренування гравітаційної стійкості, статичної рівноваги, контролю за позою тіла (постурального контролю). Корисний для всіх осіб, особливо необхідний особам з розладами аутистичного спектра, синдромом гіперактивності та дефіциту уваги, що дає можливість їм краще зосереджуватися і розвивати базові властивості психомоторики; вимоги: наявність засобу для регулювання висоти стільця
	1.4. Стілець активності. Стендар з опорою на спину, на груди або стійка похила (вертикалізатор) для осіб із захворюваннями та порушеннями опорно-рухового апарату: призначення - забезпечення навчальної діяльності, виконання психомоторних вправ, сприяння росту кісток та запобігання атрофії м'язів; вимоги: підтримка та фіксація дитини в напівлежачому положенні; можливість поетапного навантаження на нижні кінцівки та хребет; підтримка дитини у вертикальному положенні; обладнання, розраховане на вагу дитини - до 30 кг; кожне колесо стійки оснащено запобіжним гальмом - 4 одиниці; можливість нахилу стійки під кутом; можливість писати та малювати за столиком
	1.5. Підставка для підручників: призначення - запобігає погіршенню зору та постави у осіб молодшого шкільного віку; вимоги: наявність декількох кутів нахилу
	1.6. Зовнішня комп'ютерна кнопка: призначення - альтернатива вбудованій кнопці комп'ютерного джойстика для дітей з тяжкими порушеннями моторики рук; вимоги: можливість регулювання під силу натиску, можливість закріплення на будь-якій плоскій площині
	1.7. Комп'ютерний ролер: призначення - альтернатива комп'ютерній мишці для осіб з порушеннями рухових функцій;

	вимоги: можливість використання тильною стороною руки, відсутність додаткових драйверів та програмного забезпечення. 1.8. Клавiатура адаптована, з великими кнопками: призначення - використання під час навчання осіб з порушеннями опорно-рухового апарату; вимоги: великі клавіші, що знаходяться на збільшеній відстані одна від одної, що зменшує можливість одночасного натискання кнопок
IV. Корекційні засоби навчання для осіб з тяжкими порушеннями мовлення, з порушенням опорно-рухового апарату та осіб з інтелектуальними порушеннями, в тому числі з розладами аутистичного спектра	
1. Моделі площинні, об'ємні, муляжі	1.1. Моделі площинні для розвитку зорового сприймання: призначення - забезпечення просторової уяви, осмислення світу; вимоги: представлено спектр основних кольорів; набір кольорових паличок; веселка - 7 кольорів
	1.2. Моделі об'ємні для розвитку зорового сприймання: призначення - забезпечення розвитку навичок систематизації, розвитку логічного мислення; вимоги: піраміда різнокольорова з фігурами різних параметрів і характеристик: за кольором, формою, розміром; наявні пари форм; представлено набір кольорових паличок
	1.3. Моделі об'ємні, площинні для розвитку зорового сприймання: призначення - забезпечення розвитку уяви, мислення та просторового мислення; вимоги: геометричні тіла; фігурки тварин; казкові герої; іграшки
	1.4. Моделі об'ємні для розвитку сприймання і пам'яті: призначення - забезпечення проведення дидактичних занять, забезпечення розвитку мовлення, мислення, комунікації, моторики;

	Вимоги: іграшки невеликих розмірів
	1.5. Муляжі для розвитку дотикової пам'яті: призначення - забезпечення розвитку мовлення, засвоєння математичних знань, умінь, забезпечення розвитку математичного мислення, пізнавальної діяльності та дотикового сприймання, формування уявлень про навколишній світ у осіб з порушеннями зору; вимоги до тематики: продукти харчування: хлібопекарські, кондитерські вироби, м'ясо-молочні; овочі, фрукти, гриби; домашні та дикі птахи, тварини; виготовлено з гуми, що піддається термообробці (ТОГ); розміри предметів - 5 × 2,5 см
	1.6. Моделі площинні для оволодіння механізмом письма: призначення - забезпечення навчання та проведення дидактичних занять, моделювання ситуацій; вимоги: графарети окремих предметів, літер, цифр, геометричних фігур
	1.7. Моделі для оволодіння механізмом письма: призначення - забезпечення тренування, розвитку моторики, мислення; вимоги: дротяний тренажер для моторики рук; мозаїка; шнурівка; конструктор; пазли
	1.8. Розвивальні ігри для м'язового тренування рук: призначення - забезпечення розвитку моторики планування, комунікації, мислення, мовлення моделювання ситуацій; вимоги до тематики: малюнки на відмінність, предметні, сюжетні: посуд: столовий, кухонний; меблі: кухня, спальня; транспорт: міський, залізничний, повітряний, водний; кубики, ілюстровані казки: аптечка; набір лікарський; дитяча перукарня;

	лялька з комплектами одягу; мозаїка; будівельний матеріал, настільний конструктор; іграшки - тварини; різноманітні парні піраміди
2. Засоби для сенсомоторної інтеграції, корекції когнітивної сфери (зокрема для осіб з розладами аутистичного спектра й синдромом гіперактивності та дефіцитом уваги)	2.1. Сенсорний куток - крісла-мішки "груша", сенсорні мішки ("Яйце сови"), м'який мат, балансири ("пелюстка лотосу", доріжки рівноваги, балансувальні "камінці", балансир "Змійка", балансувальні дошки); призначення - сприяти нормалізації психофізіологічного стану осіб, їх розслабленню, а також розвитку базових психомоторних властивостей
	2.2. Засоби з обтяжувачами - жилети, манжети, килимки, ковдра з обтяженням, пристосування ("вужик"); призначення - сприяти нормалізації психофізіологічного стану осіб, становлення тонічної регуляції, розвиток пропріоцептивної системи
	2.3. Сенсорна сумка - різноманітне приладдя, як-то: еспандери (для п'ястей рук, різні за формою та сенсорними властивостями), сенсорні м'ячі, спеціальні пристосування ("лабіринт" - м'який килимок з кулькою всередині), пластикові масажери, масажні м'ячі; призначення - сприяти нормалізації психоемоційного стану осіб, розвитку тактильної інтеграції, заспокоювати їх, переключати увагу
	2.4. Набори зображень для вивчення кольорів та форм, посібники на засвоєння сенсорних еталонів (колір, форма, величина): призначення - вивчення кольорів, форм, розвиток навичок сортування та розрізнення кольорів і форм, забезпечення проведення дидактичних занять, розвитку мовлення, мислення, комунікації; вимоги: набори зображень (кольори та форми), набори предметів (кольори та форми), набір карток із зображеннями для сортування за ознаками з основою на липучках, моделі площинні (кольори, форми, розміри, мозаїка); моделі об'ємні (піраміда різнокольорова - нанизування на конус та паличку), нанизувальні фігури (різні за кольором, формою, розміром) тощо

	2.5. Книжки, посібники для засвоєння понять «однакове - різне», категорій; із сюжетною тематикою тощо: призначення - розвиток навичок розрізнення та найменування предметів, навичок читання, забезпечення проведення дидактичних занять, розвитку мовлення, мислення, комунікації; вимоги: книжки за категоріями і тематикою, пари друкованих карток з різних лексичних тем (іграшки, їжа, предмети навколишнього середовища, посуд, одяг, частини тіла, транспорт, тварини, рослини, овочі, фрукти); пари об'ємних моделей (фігурки тварин, посуд, овочі, фрукти тощо, набори карток із зображеннями предметів/дій/ознак, набори предметів/фігур за категоріями, набори карток із зображеннями для сортування на липучках, основа для сортування тощо)
	2.6. Посібники на засвоєння понять «частина - ціле»: призначення - проведення дидактичних занять, розвитку мовлення, мислення; вимоги: картки для складання цілого зображення з половинок, з більшої кількості частин тощо
	2.7. Набори «Зорове сприйняття» різного рівня складності: призначення - розвиток візуального сприйняття, формування навичок сортування за кольорами та формами, візуального зіставлення за зразком, формування цілісного зображення з частин, побудова 3D моделі за зображеним зразком; вимоги: різнокольорові контейнери, ідентичні предмети за формою, кольором, рамки-вкладиші, пазли, розрізані картки із зображеннями, візуальні послідовності / ланцюжок поведінки тощо
	2.8. Набори для сенсорної гри, спортивно-ігрові набори: призначення - розвиток тактильного відчуття, зорового, нюхового, смакового, слухового сприйняття, сенсорної інтеграції; фізичний розвиток, вдосконалення рухових здібностей, розвиток м'язової та кісткової систем, координації рухів, пропріоцептивних відчуттів, мозочкова стимуляція; вимоги: набори різноманітного наповнення, зокрема іграшки, предмети для гри, шведська стінка, степ-платформа, координаційна драбинка, балансувальні подушки, м'ячі гімнастичні (футбол),

	балансувальна лава, балансувальна дошка з дерева, м'яч, виготовлений з вінілу, тощо
	2.9. Сенсорна (чуттєва) розвивальна коробка: призначення - розвиток збережених аналізаторів, вміння діяти на полісенсорній основі, формування обстежувальних дій; вимоги: пластиковий короб-валіза з: наборами предметів з різного матеріалу (дерев'яні, металеві, пластикові, паперові, гумові, поролонові, з тканини тощо); наборами предметів з різною фактурою поверхні (гладенька, шорстка, ребриста, колюча); температурними та нюховими пляшечками; природними матеріалами; звуковими предметами (свищики, брязкальця, маракаси, кубики М. Зайцева з наповнювачами тощо); ваговими кульками, предметами різної ваги; тактильні дощечки, лото з тактильних матеріалів
	2.10. Дидактичні настільні ігри: призначення - розвиток навичок розрізнення та найменування місцеположення предметів, ознак предметів, вивчення емоцій, соціальних навичок, професій та їх функцій забезпечення проведення дидактичних занять, розвитку мовлення, мислення, комунікації; вимоги: набори карток із зображенням місцеположення предметів/людей/тварин, із зображенням ознак предметів (зокрема на липучках), із зображенням емоцій, «Ознайомлення із суспільним життям», «Ознайомлення з довкіллям», «Мовленнєвий розвиток», «Логіко-математичний розвиток» тощо
	2.11. Роздатковий матеріал, набори мотиваційних предметів (зокрема для корекції небажаної поведінки): призначення - розвиток навичок комунікації, співпраці, візуальні стратегії для формування навичок корекції небажаної поведінки, забезпечення проведення дидактичних занять, розвитку мовлення, мислення, комунікації; вимоги: візуальні розклади для вивчення ланцюжка, таймери (візуальний, електронний, планшети з жетонами, наклейки, штампи тощо)
	2.12. Дидактичні матеріали для розвитку логічного мислення: призначення - розвиток асоціативного мислення, навичок аналізу та синтезу, сортування за функціями, категоріями та ознаками;

	вимоги: набори карток із зображеннями асоціативних предметів, предмети з асоціаціями, набори карток із зображеннями характерних ознак предметів, картки із зміненими частинами зображення
	2.13. Дидактичні матеріали для вивчення професій та їх функцій: призначення - формування уявлення про професії, розвиток навичок розрізнення та найменування; вимоги: набори карток із зображенням професій людей та їх функцій, набори предметів-фігурок професій і людей та їх функцій, набори карток із зображеннями для сортування за функціями/характеристиками професій
	2.14. Дидактичні матеріали для вивчення складу числа з додатковими аксесуарами: призначення - вивчення складу числа та основних математичних понять; тактильна стимуляція; вимоги: посібник, математичні ігри; табличка з отворами від 1 до 5-10 одиниць кожного виду; табличка з отворами від 6 до 9-5 одиниць кожного виду, табличка з отворами 10-10 одиниць. Додаткові аксесуари - за потреби: дошка з виступами, що відповідають розмірам отворів у табличках; накладні картинки з машинами, тваринами та зі складом числа паперові з отворами, що відповідають розмірам виступів на дошці; короткі трубочки, що щільно устанавлюються на виступи дошки та отвори табличок; ваги; гральні кості із зображенням цифр тощо
	2.15. Іграшки з розвитку дихальних функцій: призначення - забезпечення проведення логопедичних занять, тренування дихання; вимоги: вітрячки, свищики, іграшки для стимулювання звуконаслідувань тощо
	2.16. Спеціальні логопедичні іграшки: призначення - покращення якості та підвищення ефективності виконання артикуляційних вправ, полегшення засвоєння особами навчального матеріалу
	2.17. Лінійки для звукового аналізу: призначення - виконання звукового аналізу різного рівня

	2.18. Набори схем звукового, складового, синтаксичного аналізу: призначення - формування звукового, складового, синтаксичного аналізу різного рівня 2.19. Дидактичні та методичні матеріали: Призначення - формування фонематичних процесів, обстеження мовлення, уваги, пам'яті, мислення (2-6 років), забезпечення розвитку мислення, мовлення, комунікації тощо; вимоги: формування фонематичних процесів; формування звуковимови; магнітні геометричні фігури; предметні картинки за лексичними темами тощо для обстеження мовлення, уваги, пам'яті, мислення (2-6 років) тощо 2.20. Наочні посібники/матеріали, робочі зошити: призначення - забезпечення розвитку мислення, мовлення, комунікації, засвоєння математичних знань, умінь, забезпечення розвитку математичного мислення; вимоги: посібники, робочі зошити за лексичними темами; з розвитку граматичних категорій (рід, число, відмінок, словотворення); посібники, робочі зошити з розвитку зв'язного мовлення (сюжетні картинки, їх серії); посібники, робочі зошити з різних предметів; набори профілів звуків; комплекти репродукцій картин для розгляду особами та складання описових розповідей;
3. Моделі площинні друківані	3.1. Друковані картки Глена Домана для інтеграції зорових і слухових відчуттів, розвитку концептуальних знань і пам'яті: призначення - забезпечення розвитку просторового мислення, логічного мислення; вимоги: малюнки груп об'єктів живої природи; малюнки груп предметів; зображення зміни часу у відповідній послідовності 3.1¹. Друковані таблиці для формування та розвитку мовлення, матеріали з використання засобів альтернативної комунікації: призначення - розвиток просторового та логічного мислення. вимоги: матеріали з використання засобів альтернативної комунікації

	(картки, таблиці, книжки, робочі зошити, настільні ігри, кубики, інші дидактичні матеріали тощо)
	3.1². Комунікативні картки PECS: призначення - використання як допоміжного методу комунікації для осіб, які мають складнощі з комунікативною функцією мовлення (передусім для осіб з розладами аутистичного спектра); вимоги: наявність системи карток, альбому, липкої стрічки; поетапне формування комунікативних навичок у осіб
	3.1³. Засоби альтернативної комунікації та інші матеріали, комунікативні картки із символами альтернативної комунікації та інші матеріали, які містять символи альтернативної комунікації, зокрема посібники, інші друковані видання та матеріали (книжки, настільні ігри, плакати, ігрові альбоми, інші матеріали); призначення - використання як допоміжного методу комунікації для осіб, що мають складнощі з комунікативною функцією мовлення (передусім для осіб з розладами аутистичного спектра); для навчання читанню; заміни способу комунікації для немовленнєвих осіб; способу взаємодії з оточуючими; інше; вимоги: наявність візуальної інформації у вигляді карток, символів, альбомів, липкої стрічки тощо
	3.2. Друковані картки з ілюстраціями для формування граматичного ладу мовлення: призначення - забезпечення навчання та проведення дидактичних занять, забезпечення розвитку мислення, мовлення, комунікації; вимоги до тематики: побудова вислову зі слів, що містять назву предмета, дії, ознаки, обставини місця; класифікація слів за родовидовими ознаками, розподіл на тематичні групи; класифікація слів, що означають властивості предметів: колір, форма, смак, величина, матеріал; скоромовки на правильну вимову голосних і приголосних звуків; відмінність предметів за кольором, розміром і формою; демонстрація та визначення назви зображених предметів у певній послідовності; визначення характерних ознак предметів; побудова речення за зразком, малюнком, схемою; поняття про кількісну характеристику предметних множин; поняття про величину;

	можливі способи порівнювати предмети: накладання, прикладання, вимірювання на око; просторові поняття; поняття маси; співвідношення маси, об'єму, розміру предметів; часові поняття; зіставлення: глибокий, мілкий; зіставлення за віком: молодший, старший; розподіл меблів за призначенням: житлова кімната, спальня, кухня, вітальня, передпокій; побудова зв'язного висловлювання за поданим початком, малюнком, серією малюнків
	3.3. Друковані таблиці для формування та розвитку мовлення: призначення - забезпечення розвитку комунікативної функції мови, формування граматичного мовлення; вимоги й тематика: зображення всіх органів мовлення; м'язи обличчя; органи мовлення у звукомові; малюнки груп предметів: дерева, рослини, гриби; риби, свійські та дикі тварини, птахи; знаряддя праці, машини, побутова техніка; одяг, посуд, меблі; сюжетні малюнки тощо
	3.4. Друковані таблиці для оволодіння графічними навичками: призначення - забезпечення навчання письму; вимоги й тематика: український алфавіт на магнітах: друковані літери - великі та малі; фішки для виконання звукового аналізу слів; зразки каліграфічного письма українських літер (великих та малих), їх з'єднань; слова з лексичним значенням та ілюстраціями; предметні малюнки для виконання словниково-логічних вправ; гігієнічні норми письма
	3.5. Лото предметне: призначення - забезпечення соціалізації, розвитку творчості, взаєморозуміння, колективної діяльності; вимоги до тематики: малюнки-половинки: "Хто що робить", "Добре і погано", "Моя домівка", "Хто де живе", "В саду і на городі", "Чого не вистачає", настільний ляльковий театр
	3.6. Візуальний розклад для осіб з розладами аутистичного спектра та інших осіб з особливими освітніми потребами з

	порушеннями емоційно-вольового розвитку та поведінки: призначення - організація навчального процесу, навчання виконавським функціям, зменшення тривожності у дитини; вимоги: на картонній чи пластиковій основі - планшет, що може вішатися на стіну, або мобільний планшет на робочому місці дитини з липкою стрічкою "велкро" для заміни карток, що позначають дії дитини протягом дня; картки на позначення дій дитини протягом дня (кількість - за потреби дитини), а також картки із зображенням мотиваційних предметів і занять дитини з наклеєною липучкою "велкро" або на магнітній основі
	3.7. Комунікативна книга для осіб з тяжкими розладами мовлення та розладами аутистичного спектра: призначення - навчання невербальної дитини альтернативній комунікації, формування фразового мовлення, розширення мовного репертуару; вимоги: на картонній чи пластиковій основі - альбом; набір картинок: мотиваційні, предметні, на позначення дій дитини протягом дня з наклеєною стрічкою "велкро" (кількість - за потребою дитини); на сторінках комунікативної книги - смужки для прикріплення картинок; липка стрічка для заміни карток, що позначають дії дитини протягом дня
	3.8. Набір жетонів, таймерів, карток "спочатку і потім" для організації роботи з дитиною з розладами аутистичного спектра та інших осіб з порушеннями емоційно-вольового розвитку: призначення - для організації роботи, навчальної поведінки осіб в інклюзивному середовищі; вимоги: коробка чи планшет з липкою стрічкою "велкро" або на магнітній основі; магніти або жетони на липкій основі "велкро"
	3.9. Мобільний комунікатор: призначення - мобільний пристрій для альтернативної та додаткової комунікації; вимоги: час запису одного повідомлення не менше 10 сек.; набір карток;

	автономне живлення; комплект акумуляторів 3.10. Комуникатор: призначення - пристрій для альтеративної та додаткової комунікації; вимоги: загальний час запису не менше 5 хв., не менше 5 сек. запису одного повідомлення, регулювання гучності звуку, висока якість звуку; набір карток; автономне живлення; комплект акумуляторів
4. Моделі звукові та інтерактивні	4.1. Інтерактивний альбом з відтворенням звуків для розвитку слухового відчуття: призначення - забезпечення розвитку відчуття часу, кольору, просторового та математичного мислення; вимоги й тематика: обкладинка альбому має кишеньки для карток; розмір обладнання - А5
	4.2. Аудіозаписи різних звуків для розвитку слухового відчуття: призначення - забезпечення соціалізації; вимоги й тематика: звуки природи; голоси свійських тварин; голоси птахів; звуки різних подій
V. Обладнання для забезпечення корекції мовленнєвої сфери осіб з особливими освітніми потребами, в тому числі з тяжкими порушеннями мовлення	
1. Індивідуального призначення для логопедичної роботи (в тому числі для осіб з порушеннями слуху)	1.1. Дзеркало логопедичне для осіб з порушенням вимови: призначення - забезпечення контролю правильної вимови самостійно, відтворення у правильному звучанні фрази, вимовленої дитиною, відсутність спотвореного звучання фраз, вимовлених дитиною
	1.2. Мовленнєвий тренажер "Поліфонатор" або еквівалент: призначення - відпрацювання дихання, фонації, артикуляції, темпу і відповідного ритму мовлення, покращення сили видиху, інтенсивності, фонації, допомагає перевіряти стан сформованості мовленнєво-моторної сфери; вимоги:

	тренування мовлення забезпечується наявністю звукового, тактильного, візуального зв'язку; можливість автоматизації налаштування приладу, збільшення тривалості тренувальних занять; можливість розробки перфокарти з картинками-символами дозволяє автоматизувати етап налаштування приладу
2. Обладнання та інструменти для розвитку мовленнєвої сфери	2.1. Шпатель для обстеження ротової порожнини: призначення - забезпечення проведення обстеження артикуляційного апарату осіб; вимоги: пластина з ручкою із гуми, дерева (одноразова), пластмаси, скла або сталі
	2.2. Зонд для логопедичних занять: призначення - забезпечення тренування кінчика язика; вимоги: робоча основа має стрижень з металевою кулькою, яка вільно рухається
	2.3. Роторозширювач для фіксації губ чи широко відкритого рота під час постановки та автоматизації звуків: призначення - забезпечення ефективності логопедичної роботи з осіб з вираженою спазматичністю жувальної мускулатури; вимоги: має забезпечувати постановку та автоматизацію звуків шляхом фіксації губ чи широко відкритого рота у статичних позах; має бути виготовлений з медичної сталі або міцної харчової пластмаси
	2.4. Логопедичне дзеркало для індивідуальної роботи: призначення - забезпечення ефективності логопедичної роботи з особами; вимоги: пластикові підставка з рамкою; двобічне дзеркало, розташоване на осі рамки
	2.5. Терапевтичне логопедичне дзеркало для відпрацювання навичок вимови проблемних слів, складів, звуків: призначення - візуалізація та відпрацювання постановки мовлення та звуків; вимоги: матеріал дзеркала - дзеркальний пластик з гумовою окантовкою; матеріал підставки - ударостійкий пластик; устаткування підставки:

	динамік для відтворення звуків; пристрій для запису; кнопка відтворення; регулювання гучності відтворення; елемент живлення - 4 батарейки класу АА
	2.6. Комплект логопедичних зондів для постановки звуків з 7-ми приладів: призначення - забезпечення проведення логопедичних занять; постановка звуків [p]; [p']; вимоги: кульковий зонд для створення вібрації кінчика язика при малій рухливості та парезах; кулька з термостійкого пластика; полірована поверхня інструментів
	2.7. Зонди логопедичні постановочні (набір): призначення - забезпечення механічного регулювання положення й руху органів мови під час корекції недоліків вимови; вимоги: інструмент виготовлено з відполірованого дроту чи медичної нержавіючої сталі
	2.8. Комплект зондів для проведення логопедичного масажу: призначення - забезпечення проведення логопедичного масажу при малій рухливості та парезах органів артикуляційного апарату; вимоги: інструмент виготовлено з відполірованого дроту чи медичної нержавіючої сталі
	2.9. Граббер логопедичний для тренування ротової порожнини: призначення - тренування ротової порожнини, формування жувальної звички; вимоги: прилад виготовлено з придатного для жування матеріалу; має три частини для жування з різною текстурою: гладка поверхня, з пухирцями округлої форми та в формі прямокутника; тип приладу - ARK'sGrabber XT або аналог
	2.10. Стерилізатор для інструментів індивідуального використання, виготовлених із сталі: призначення - стерилізація інструментів індивідуального призначення

	2.11. Електромасажер для логопедичного масажу: призначення - проведення логопедичного масажу та підготовки артикуляційних м'язів ротової порожнини до занять з логопедом 2.12. Апарат для корекції заїкання: призначення - забезпечення корекції заїкання у осіб різних вікових груп 2.13. Набір вібраційного язикового моторного інструменту: призначення - тренування м'язів язика, удосконалення навичок мовленнєвої моторики 2.14. Витратні матеріали для користування зондами: призначення - стерилізація інструментів індивідуального призначення. вимоги: спиртові серветки, бокси для стерилізації зондів
VI. Корекційні засоби навчання для осіб із сенсорними порушеннями (зі зниженим слухом та глухих учнів)	
1. Моделі площинні, об'ємні	1.1. Таблиці для розвитку мовлення: призначення - забезпечення формування вимови та розвитку мовлення; вимоги до тематики: привітання: слова/жести ввічливості; таблиці жестовою мовою: абетка дактильна розкладна, абетка українська словесна, абетка української жестової мови; середовище життєдіяльності: одиниці вимірювання, пори року, рослинний і тваринний світ, побут і транспорт; мовне середовище: мова в житті людини, роль української жестової мови, роль звуків у змістовному значенні слова, голосні звуки у творенні складу, слова з прямим та переносним значеннями, синоніми, антоніми, омоніми; слова іншомовного походження: інтернаціональне значення, загальновживані, діалектні та професійні слова, слово головне і залежне в словосполученні, типи зв'язку та типи словосполучень, ознаки та роль речення в мові, роль інтонаційного виділення слова у вислові, види речень за метою висловлювання думки, смислова та інтонаційна завершеність речення, визначення теми тексту; частини мови: іменник, дієслово, прикметник, числівник, прийменники, сполучники, частки, велика літера в назвах предметів, присвійні іменники, прикметники, особові, вказівні, присвійні займенники;

	предметні та сюжетні малюнки до змісту окремих слів, речень та частин тексту; пори року з ілюстраціями фактору життя людей, тварин тощо, школа та навчання в поетичній творчості, особи та відносини в школі
	1.2. Картки з ілюстраціями словесною та жестовою мовами для розвитку мовлення: призначення - забезпечення формування та розвитку навичок комунікації; вимоги до тематики: можливість побудови вислову зі слів, що містять назву предмета, дії, ознаки, обставини місця; класифікація слів за родовидовими ознаками, розподіл на тематичні групи; класифікація слів, що означають властивості предметів: колір, форма, смак, величина, матеріал; скоромовки для відпрацювання правильної вимови голосних і приголосних звуків; можливість визначати та розподіляти предмети за кольором, розміром і формою; можливість визначати назву предмета за зображенням та демонструвати картки у певній послідовності; можливість визначати характерні ознаки предмета; можливість побудови речення за зразком, малюнком, схемою; поняття про кількісну характеристику предметних множин; поняття про величини: маса, об'єм, розмір, час; серія малюнків з різними способами порівняння просторових понять; порівняння за віком: молодший, старший; відмінність меблів за призначенням: спальня, кухня, вітальня, передпокії
	1.3. Альбоми для розвитку мовлення: призначення - забезпечення розвитку мовлення, навичок комунікації; вимоги до тематики: книжечки-малюнки з сюжетними жартівливими зображеннями з життя осіб, тварин, птахів тощо: можливість виконання логопедичних вправ; побудова власного тексту за опорними словами, ілюстраціями, відеоматеріалами; символами альтернативної комунікації; дотримання послідовності дій: в домашній спальні, ванній, їдальні, передпокої; в місцях культурного відпочинку;

	послідовність дій при виробництві одягу, автомобілів, меблів, продуктів харчування тощо 1.4. Дидактичні ігри для розвитку мовлення: призначення - забезпечення розвитку мовлення, навичок комунікації; вимоги й тематика: можливість розв'язання та складання задач: малюнки для складання задач зі зразками задач змагального характеру; набір текстів задач без змагального характеру; фігури та зразки для моделювання; сюжетні ігри; сюжетне лото; геометричне лото; геометричне доміно 1.5. Казки, оповідання жестовою мовою для розвитку двомовності: призначення - забезпечення усвідомленого розуміння понять жестами і словами; вимоги й тематика: набір відеоматеріалів з жестовим представленням та ілюстративним супроводом; тематика: казки про тварин, оповідання про вчинки людей 1.6. Відеожестівники для розвитку пізнання, форм мовлення: призначення - забезпечення доступного і зрозумілого зв'язку між наставником і дитиною; вимоги й тематика: можливість доступу до якісної інформації різними формами мовлення, доступними для дитини; тематичні жестівники (дозвілля, побут, саногенні навички та інше); жестівники для батьків; жестівники для початкового навчання
2. Обладнання слухового кабінету	2.1. Апаратура, прилади, матеріали: комплект стаціонарної (дротової або бездротової) звукопідсилювальної апаратури колективного використання; діагностична апаратура (аудіометр, калібровані музичні іграшки тощо); прилади видимого мовлення; аудіовізуальні засоби навчання; наочні дидактичні матеріали;

	набір предметів, що звучать, музичні іграшки та інструменти; стіл вчителя з пультом керування (з підсилювачем звуку та комутатором); столи учнів з індивідуальними пультами
VII. Обладнання для осіб із сенсорними порушеннями (зі зниженим зором та для сліпих учнів)	
1. Обладнання колективного та індивідуального призначення	1.1. Пристрій для початкового навчання за системою Брайля: призначення - забезпечення засвоєння шрифту Брайля; вимоги: забезпечення самостійного вивчення шрифту Брайля; використання ігрової форми для навчання осіб; наявність кнопок для звукового оформлення набраних літер, цифр; кількість кнопок - 6
	1.2. Прилад для письма шрифтом Брайля: призначення - забезпечення запису інформації шрифтом Брайля; вимоги: прилад має бути виготовлений з металу/пластику з надійною фіксацією паперу: 18-рядковий (основний); 6-рядковий (кишеньковий); 4-рядковий (кишеньковий); допускається використання приладу з іншою кількістю рядків (односторонній чи двосторонній); грифель для письма шрифтом Брайля різного розміру та конфігурації залежно від вікових та індивідуальних особливостей дитини; клітинка-фіксатор (для знаходження рядка, клітинки); 1.2.1. Приладдя для письма за системою Брайля: вимоги: гладкий, цупкий папір, однаковий з обох боків, щільністю не менше 150 г/м²; зошит із зазначеного паперу; блокнот, записник (додатково)
	1.3. Прилад прямого читання: призначення - для письма і читання шрифтом Брайля; прилад має забезпечувати можливість одночасного письма і читання шрифтом Брайля невеликих за обсягом текстів без спеціального паперу, може слугувати також і комунікатором для сліпоглухих осіб; вимоги: наявність двох полів: для письма та для читання шрифтом Брайля

	1.4. Прилади для письма плоским шрифтом за системою Гебольда: призначення - забезпечення запису інформації звичайним плоским шрифтом; вимоги: прилад 18-рядковий (або з іншою кількістю рядків); з обмежувальними горизонтальними рядками (лініями); з обмежувальними клітинками; матеріал: метал/пластик 1.5. Приладдя для письма для осіб зі зниженим зором - зошити для письма: призначення - для письма зі спеціальним розлінуванням; вимоги: папір матовий, неяскраво-білий; поля, розмічені червоним кольором з обох боків сторінки; допускається таке розлінування залежно від класу та зорових можливостей дитини: зошит в лінійку: 1) для 1 класу - 2 лінії, висота робочого рядка - 1 см, відстань між робочими рядками - 1,5 см; 2) для 2 класу - висота робочого рядка - 0,6 см, відстань між робочими рядками - 1,2 см; 3) 3 - 4 класи - одна лінія з відстанню 1 см; зошити зі збільшеною клітинкою (використовуються залежно від зорових можливостей дитини): збільшена клітинка - 0,6 × 0,6 см, 0,7 × 0,7 см і вище; за неможливості роботи дитини зі зниженим зором у зошиті зі збільшеною клітинкою використовуються зошити з відповідним розлінуванням (в лінійку) з усіх предметів 1.6. Спеціальні книги для осіб з порушеннями зору: призначення - книги для навчання та розвитку осіб з порушеннями зору; вимоги: підручники та навчальні матеріали для осіб зі зниженим зором, надруковані збільшеним шрифтом; підручники та навчальні матеріали, надруковані рельєфно-крапковим шрифтом Брайля, для незрячих осіб; художня, пізнавальна різноматематична література, надрукована рельєфно-крапковим шрифтом для незрячих осіб; навчальна, художня, пізнавальна різноматематична література у різних звукових форматах (в тому числі спеціальних), доступних для осіб з порушеннями зору
--	---

	1.7. Прилад для рельєфного малювання: призначення - рельєфне креслення та малювання; вимоги: металевий прилад-рамка із заціпками для фіксування паперу, плівки; гумова основа для паперу/плівки; ручка/грифель; спеціальна плівка / цупкий папір
	1.8. Тифлоприлад (конструктор): призначення - для побудови зображень, фігур, графіків тощо за допомогою магнітної основи та магнітних деталей; вимоги: магнітна дошка; набір магнітних деталей
	1.9. Планшет для рельєфного малювання та креслення: призначення - для рельєфного малювання, креслення, вивчення геометрії, сприяє розвитку творчих здібностей, абстрактного мислення, просторових уявлень; вимоги: розмір 321 × 261 × 16 мм; спеціальний цупкий папір розміром 297 × 210 мм
	1.10. Електронна брайлівська друкарська машинка: призначення - навчання письму (друкуванню) шрифтом Брайля для індивідуального користування; забезпечення можливості спільної роботи дитини з порушеннями зору та зрячої особи; вимоги: вмонтований дисплей з виведенням графічних брайлівських та плоскодрукованих символів; наявний звуковий коментар
	1.11. Механічна брайлівська друкарська машинка: призначення - забезпечення письма (друкування) шрифтом Брайля; для індивідуального користування; вимоги: машинка брайлівська механічна; підставка під машинку (гумова чи з іншого матеріалу); чохол
	1.12. Набори для вивчення шрифту Брайля: 1.12.1. Розбірна азбука (рядок зі збільшеними шестикрапками):

	призначення - засвоєння шрифту Брайля; для індивідуальної роботи; вимоги: рядок(ки) із брайлівськими символами-шестикрапками (кількість символів у рядку може різнитися, але не менше 10) - дерево/пластик; кількість отворів у кожній шестикрапці - 6 штифтів для заповнення отворів шестикрапок (метал, пластик, дерево); кількість штифтів - по 6 для кожної шестикрапки; не менше 60 штифтів для одного рядка; 1.12.2. Колодка-шестикрапка з рухомими штифтами: призначення - для формування образу брайлівських символів, засвоєння нумерації та розміщення крапок в шестикрапці, тренування в наколюванні та прочитанні символів за системою Брайля; вимоги: збільшена колодка-шестикрапка (якісний пластик, оброблене дерево тощо); вмонтовані рухомі штифти: метал/пластик; кількість отворів у клітині - 6; кількість штифтів - 6; 1.12.3. Колодка-шестикрапка зі штифтами, що вставляються: призначення - для формування образу брайлівських символів, засвоєння нумерації та розміщення крапок в шестикрапці; вимоги: збільшена колодка-шестикрапка (якісний пластик, оброблене дерево тощо); штифти розбірні: метал/пластик/дерево; кількість отворів у клітині - 6; кількість штифтів - 6; кількість шестикрапок 1 - 2; 1.12.4. Рухома модель "кубик-літера": призначення - для формування образу брайлівських символів (кубик з трьох рухомих площин із нанесеними опуклими крапками); вимоги: матеріал: оброблене дерево, якісний пластик; 1.12.5. Тренажер кубик-літера із зображенням емоцій: призначення - засвоєння образу брайлівських символів, початкове навчання шрифту Брайля; тактильне ознайомлення з емоційно-мімічними виразами обличчя; розвиток невербальної комунікації (куб зі збільшеною шестикрапкою для початкового навчання літер за системою Брайля. На інших гранях куба - тактильні емоційні вирази для розвитку невербального спілкування); вимоги:
--	--

	куб, на якому з п'яти боків розміщені тактильні емоційні вирази обличчя, а на шостому - шість механічних кнопок, що натискаються для формування образу літер та знаків за системою Брайля; матеріал: якісний пластик; 1.12.6. Набір символів, нанесених за системою Брайля та лінійно-рельєфним шрифтом "Абетка": призначення - для вивчення літер українського та англійського алфавітів шрифтом Брайля, цифр, основних знаків, може використовуватися для вивчення літер, цифр та знаків плоско-друкованого письма; вимоги: абетка (українська, англійська), знаки та цифри, нанесені рельєфно-крапковим шрифтом Брайля та лінійно-рельєфним контрастним шрифтом; матеріал: цупкий папір (картон) / пластик; 1.12.7. Набори кубиків універсального дизайну: призначення - для вивчення літер та знаків рельєфно-крапковим та лінійно-рельєфним шрифтом (абетки української та англійської мов). Для індивідуальних та групових занять; вимоги: набір кубиків українського алфавіту з контрастними рельєфно-крапковими та лінійно-рельєфними літерами і знаками; набір кубиків англійського алфавіту з контрастними рельєфно-крапковими та лінійно-рельєфними літерами і знаками; 1.12.8. Каса літер, цифр і знаків за Брайлем та лінійно-рельєфним шрифтом: призначення - засвоєння абетки, вивчення звуко-буквеного складу мови та знаків, вивчення цифр та складання чисел, опанування шрифту Брайля; вимоги: коробка з відділеннями для літер, цифр і знаків (дерево, пластик); кількість відділень відповідає кількості літер і знаків; плашки з рельєфно-крапковими літерами та знаками (метал, дерево, пластик); можливе лінійно-рельєфне позначення на плашках, окрім рельєфно-крапкових, також і тактильних, контрастних лінійно-рельєфних літер, цифр та знаків для осіб зі зниженим зором та опанування незрячими плоского письма; кількість плашок з рельєфно-крапковими символами - достатня для викладання слів, прикладів; поле для викладання (надійне закріплення плашок із символами); можливість здійснення звуко-буквеного аналізу
	1.13. Набір геометричних фігур: призначення - розвиток моторики, гнучкості пальців, кистей рук, просторового уявлення, координація рухів, вивчення

	геометричних фігур: квадрата, круга, прямокутника тощо; використовуються у навчанні грамоті незрячих учнів (звуко-буквений аналіз) та для корекційних занять; вимоги: матеріал - ударостійкий пластик, шліфоване дерево; фігури різних кольорів; розмір - від 3 - 5 см та більше; фігури можуть бути з дірочками для нанизування на штифти чи шнурування; фігури можуть бути на магнітній основі + магнітне поле (магнітна мозаїка)
	1.14. Посібник математичний для вивчення складу числа "типу Абак": призначення - математичні ігри, вивчення складу числа, тактильна стимуляція, вивчення математики особами з порушенням зору; вимоги: матеріал - EVA; табличка з отворами від 1 до 5 - 10 одиниць кожного виду; табличка з отворами від 6 до 9 - 5 одиниць кожного виду
	1.15. Набори тактильних літер, цифр, знаків: призначення - вивчення звичайних цифр та літер (кириличних і латинських), знаків особами з порушеннями зору, формування навичок плоского письма та інших предметних умінь і навичок, розвиток моторики пальців рук тощо; вимоги: набір цифр, літер, знаків; кількість - достатня для різних алфавітів, цифр та знаків; матеріал: нековзкий пластик (можливо кольоровий) / оброблене дерево; можлива магнітна основа; мінімальний розмір - 5 см; підписи шрифтом Брайля або наліпки на літерах, цифрах та знаках
	1.16. Планшет математичний: призначення - побудова геометричних фігур, графіків тощо для індивідуальної роботи; вимоги: поле-основа з кілочками; матеріал (оброблене дерево, якісний пластик); мінімальний розмір від 200 × 200 мм; кілочки однакові, рівномірно розміщені по всій площині; набір кольорових гумок

	1.17. Математичний прилад Клушиної: призначення - вимірювання, лічба, вивчення геометричних фігур і тіл тощо; вимоги: панель з трьома рельєфними сітками: 200 × 200 мм; 100 × 100 мм; 100 × 95 мм. На зворотній стороні - металеве поле 300 × 200 мм для роботи з магнітними паличками; ящик з кришкою-панеллю; коробки з кришками; набір великих штифтів; набір маленьких штифтів; набір круглих гумок; набір прямих гумок з петлями; набір магнітних паличок; площинні геометричні фігури: круги, півкруги, чвертькруги, овали, напівовали, трикутники, квадрати, прямокутники; об'ємні геометричні тіла: чверті кулі, циліндри, половини циліндра, конуси, півконуси, лічильні палички 1.18. Магнітний конструктор: призначення - для розвитку сприймання об'ємних предметів, моторики рук, створення об'ємних предметів; вимоги: магнітні трубки (можуть бути різних розмірів та у різній кількості); сталеві кульки; пластикові елементи з вмонтованими магнітами
2. Індивідуального користування	2.1. Мовний електронний калькулятор для осіб з порушеннями зору: призначення - забезпечення виконання арифметичних розрахунків; вимоги: компактний настільний калькулятор зі збільшеними цифрами та мовленнєвим виводом; може бути обладнаний годинником із будильником для загального використання; використовується до 8 розрядів на дисплеї; озвучування набраних цифр, арифметичних операцій і результатів обчислень чітким голосом українською мовою; можливість відключення звуку; елементи живлення: батарейки

	2.2. Навушники для індивідуального використання: призначення - отримувати звукові сигнали безпосередньо користувачем; вимоги: пристрій на обидва вуха - 1 пара; пристосування для кріплення пристрою на голові; м'які подушечки на вуха 2.3. Дошка текстильна настільна (фланелеграф): призначення - для індивідуальної роботи дитини та демонстрування (для кожної дитини); вимоги: розмір: 20 × 30 см; текстильна поверхня темно-зеленого чи світлого кольору (залежно від зорових можливостей дитини) 2.4. Дошка магнітна настільна: призначення - для індивідуальної роботи дитини та демонстрування (для кожної дитини); вимоги: магнітна матова поверхня; колір темно-зелений чи світлий, але не яскраво-білий (залежно від зорових можливостей дитини); розмір: 20 × 30 см; підставка-кріплення настільна зі зміною положення кута нахилу дошки; полиця-підставка (з'ємна)
3. Електронні пристрої для навчання осіб з порушеннями зору	3.1. Електронний записник Брайля (органайзер Брайля): призначення - забезпечення комунікації, соціалізації, доступу до інформації, швидке здійснення записів тощо; вимоги: апаратна частина: можливість вводу тексту за допомогою вмонтованої брайлівської клавіатури; можливість читання тексту рельєфно-крапковим шрифтом за допомогою брайлівського дисплея-рядка; динамік для голосового відтворення тексту та голосових повідомлень; можливість під'єднання навушників; можливість підключення до Інтернету; можливість підключення зовнішніх накопичувачів даних; програмна частина: операційна система з програми мовленнєвого доступу до

	інформації; можливість створювати текстові документи, таблиці тощо 3.2. Тифлопристрій з озвученою навігацією: призначення - відтворення текстових та аудіофайлів різних форматів, звукозапис, доступ до онлайн-бібліотек; вимоги: забезпечення можливості озвученої навігації; забезпечення функції диктофона; мікрофон; динамік; навушники; шнур для запису з комп'ютера; наявність повного автостоупу для читання аудіокниг; наявність внутрішньої пам'яті; забезпечення можливості приєднання зовнішніх накопичувачів інформації; забезпечення можливості відтворення інформації з карт пам'яті (SD, SDHC, SDXC)
VIII. Корекційні засоби навчання для осіб сліпих та зі зниженим зором	
1. Моделі та макети об'ємні, рельєфно-графічні посібники	1.1. Глобус тактильний, модель будови Землі: призначення - розвиток пізнавальної діяльності осіб з порушеннями зору; використовується для вивчення різних навчальних предметів та під час корекційно-розвиткових занять 1.2. Модель годинника для осіб з порушеннями зору (модель тактильного циферблата годинника універсального дизайну): призначення - модель збільшеного циферблата годинника для навчання визначення часу та орієнтування в малому та великому просторі за циферблатом годинника; вимоги: збільшена модель циферблата годинника з тактильними і контрастними поділками та цифрами шрифтом Брайля і плоскодруктованими; три стрілки, які рухаються; можливість коригування часу (годин, хвилин тощо) 1.3. Макети, скульптури, погруддя: призначення - забезпечення пізнавальної діяльності осіб з порушеннями зору, формування уявлень про великі, складні, об'ємні предмети, об'єкти; використовується для вивчення різних навчальних предметів та під час корекційно-розвиткових занять; макети: суходоли, гори в розрізі, яри та яруси;

	вплив неживої природи на живу; ланцюжки живлення в природі; кругообіг води в природі; будівлі: хата, церква, млин; знаряддя праці; види транспорту: водний, повітряний, залізничний, автомобільний, машини спеціального призначення, сільськогосподарські; казкові герої; бюсти, скульптури відомих українських письменників, митців, діячів історії та культури; макети архітектурних об'єктів різних міст України та інших країн (замки, храми, театри, музеї, мости, площі); макети приміщень та прилеглої території: школи, садка, мікрорайону тощо; 1.3.1. Опудала птахів, тварин, риб тощо: призначення - формування уявлення про різних птахів і тварин; використовуються для унаочнення різних навчальних предметів та під час корекційних занять; вимоги: опудала тварин, птахів, риб тощо з надійного, приємного на дотик матеріалу, що найбільше відповідає реальності 1.4. Набір об'ємних фігур для вивчення геометрії: призначення - забезпечення наочності у вивченні математики; вимоги: можливість тактильного дослідження геометричних фігур; обладнання виготовлено з пластику ПЕ; розміри - від 5 см 1.5. Таблиці рельєфні для розвитку пізнавальної активності: призначення - забезпечення розвитку мислення, просторової уяви; вимоги до тематики: річний рух Землі навколо Сонця; джерела та схема річки; кругообіг кисню в природі; рельєфні ілюстрації до творів літератури та мистецтва; таблиці будови мови та мовних явищ (морфологічні, синтаксичні, граматичні, лексичні тощо) з української та іноземної мов; рельєфні зображення портретів письменників 1.6. Карти рельєфні для дидактичних занять: призначення - забезпечення розвитку та навчання осіб; вимоги до тематики: карти України (фізична та політична);
--	---

	політична карта світу: східна та західна півкулі; карти материків: Африка, Австралія, Північна Америка, Південна Америка, Євразія; кліматичні пояси світу; природні зони світу; внутрішня будова Землі; розміри материків (порівняльна); розміри океанів (порівняльна); річкова система: річка з притоками, витік та гирло річки; атмосферні шари; карти-схеми міст України, парків, скверів, вулиць, площ, кварталів тощо та різних об'єктів; історичні карти; 1.6.1. Рельєфно-графічні зображення для корекційних занять: призначення - розвиток просторових уявлень, формування навичок орієнтування у просторі, розвиток логічного мислення; плани-схеми місцевості, доріг, перехресть, маршрутів, карти місцевості тощо; рельєфно-графічні зображення тіла людини та його частин
	1.7. Моделі для розвитку немовленнєвих засобів спілкування: призначення - формування уявлення про жести та міміку людини, пози та рухи людей і тварин, розвиток невербальних засобів комунікації; вимоги: моделі тіла людини з рухомими частинами; моделі обличчя з різними мімічними виразами; емоційний куб з різними виразами обличчя, що розрізняються на дотик; моделі та іграшки тварин у різних позах (з рухомими частинами)
	1.8. Засоби для розвитку дрібної моторики та дотикового сприймання: призначення - забезпечення тренування, розвитку моторики, мислення; вимоги: дротяний тренажер для моторики рук; мозаїка; шнурівка; конструктор; пазли
	1.9. Рельєфні картки з ілюстраціями для дидактичних занять: призначення - забезпечення розвитку мислення, мовлення, комунікації;

	вимоги до тематики: побудова вислову зі слів, що містять назву предмета, дії, ознаки, обставини місця; класифікація слів за родовидовими ознаками, розподіл на тематичні групи; класифікація слів, що означають властивості предметів: колір, форма, смак, величина, матеріал; скоромовки на правильну вимову голосних і приголосних звуків; розпізнавання предметів за кольором, розміром, формою; демонстрація і визначення назви зображених предметів у певній послідовності; визначення характерних ознак предметів; побудова речення за зразком, малюнком, схемою; поняття про кількісну характеристику предметних множин; поняття про величину; способи порівняння: накладання, прикладання, вимірювання на око; просторові поняття; поняття маси; співвідношення маси, об'єму, розміру предметів; часові поняття; співвідношення: глибокий, мілкий; порівняння за віком: молодший, старший; меблі: житлова кімната, спальня, кухня, вітальня, передпокій; побудова зв'язного висловлювання за поданим початком, малюнком, серією малюнків
	1.10. Альбоми для рельєфного малювання: призначення - забезпечення розвитку уяви, творчості, моторики, забезпечення умов для творчості незрячим від народження особам у початковій школі; вимоги: рельєфні зображення з плоско друкованим включенням
	1.11. Макети будівель та приміщень: призначення - розвиток логічного мислення, просторового мислення, просторового орієнтування, розвивальні ігри; вимоги: макети приміщень (садочка, школи, ігрових центрів, аптеки, супермаркета, магазину, лікарні тощо) з відкритим дахом, наближені до реальності, щоб особи з порушеннями зору могли ознайомитись з розміщенням атрибутів та обладнання всередині будівель; матеріал - пластик

	1.12. Муляжі для розвитку дотикової пам'яті: призначення - забезпечення розвитку пізнавальної діяльності та дотикового сприймання, формування уявлення про навколишній світ; вимоги й тематика: продукти харчування: хлібопекарські, кондитерські вироби, м'ясо-молочні, овочі, фрукти, гриби; домашні та дикі птахи, тварини; виготовлено з гуми, що піддається термообробці (ТОГ); розміри предметів - 5 см × 2,5 см 1.13. Засоби для розвитку дрібної моторики та дотикового сприймання: призначення - забезпечення тренування, розвитку моторики, мислення; вимоги: дротяний тренажер для моторики рук; мозаїка; шнурівка; конструктор; пазли
2. Моделі площинні, друковані	2.1. Трафарети для виконання графічних та рельєфно-графічних зображень: призначення - виконання рельєфних та графічних зображень, розвиток навичок плоского письма, дотикового та зорового сприймання; тематика: комплекти різнотематичних трафаретів; літери; цифри; геометричні фігури; об'єкти природи; предмети побуту тощо 2.2. Друковані картки для індивідуальної роботи: призначення - забезпечення дидактичної роботи з незрячими особами; вимоги й тематика: картки з позначками: верх, низ; контурне зображення предметів побуту, природи, геометричних фігур; брайлівські календарі; графіка для незрячих осіб; марбурзька система математичних та хімічних знаків;

	карти масажу для незрячих; правила поведінки учнів (тестова); правила дорожнього руху (тестова) 2.3. Набір для вивчення дробів і частин: призначення - унаочнення для вивчення дробових чисел та частин у математиці; вимоги: забезпечується чітка і яскрава візуалізація матеріалу; обладнання має магнітну основу; розміри - від 30 × 3 см; набір брусків різної величини (матеріал - оброблене дерево, пластик); набір кругів, розділених на частини (матеріал - м'який пластик тощо), може бути на магнітній основі; набір муляжів (наприклад, яблуко), розділених на частини (може бути на магнітній основі) 2.4. Фігури для контролю знань (куб): призначення - забезпечення навчання, самостійного контролю знань з математики, навчання осіб з проблемами вербального характеру; вимоги: обладнання виготовлено у формі магнітних карток з прошарком м'якого матеріалу ЕВА; розміри кубів - 80 × 60 мм; комплект має: набір цифр від 0 до 9 - 2 одиниці; набір знаків: віднімання, додавання, більше, менше 2.5. Набір фігур для вивчення геометрії: призначення - забезпечення наочності у вивченні математики; вимоги: забезпечення тактильного дослідження геометричних фігур; обладнання виготовлено з пластику ПЄ; розміри - від 3,5 см 2.6. Геометричні фігури з кишеньками для дидактичного матеріалу: призначення - забезпечення дослідження, вивчення матеріалу з геометрії; вимоги: можливість змінювати геометричну форму фігури; можливість демонстрації обрахунку площі, об'єму фігури; обладнання виготовлено з міцного прозорого матеріалу - пластик;
--	---

	дидактичний матеріал - з кольорового пластику; розміри - від 8 см 2.7. Магнітний демонстраційний набір для індивідуальних, колективних занять та змагань: призначення - забезпечення здобуття та застосування вивчених знань про кругообіг води в природі; вимоги: магнітна дошка; ілюстрації; обладнання виготовлено на друкованому оракалі; основа - тонкий магніт; розміри - 74 × 39 × 10 см; 2.7.1. Магнітний набір для демонстраційної дошки: призначення - забезпечення вивчення розряду числа за методикою Монтессорі; вимоги: можливість опанування абстрактних понять на уроках математики; можливість створення цілих чисел у межах 10000; комплект з магнітних деталей з поліграфією має: великих шестикутників - 5; ромбів - 11; смуг - 12; одиниць - 25; 2.7.2. Магнітний набір для осіб початкових класів: призначення - забезпечення вивчення базових математичних дій; вимоги: демонстраційний набір з ілюстраціями та цифрами; комплект магнітних карток має: набір цифр від 0 до 9 - 2 одиниці; набір знаків: віднімання, додавання, більше, менше; магнітні картки мають прошарок з м'якого матеріалу ЕВА; розміри - 80 × 60 мм
3. Моделі звукові та інтерактивні	3.1. Аудіозаписи різних звуків для розвитку слухового відчуття: призначення - забезпечення соціалізації; вимоги й тематика: звуки природи; голоси свійських тварин; голоси птахів; звуки різних подій

4. Вимірювальні прилади та пристосування (з рельєфними позначками, шкалою, зі звуковою сигналізацією)	4.1. Штангенциркуль з рельєфними масштабними поділками: призначення - забезпечення виконання зовнішніх і внутрішніх вимірювань; вимоги: точність вимірювання глибини допускається 0,1 мм; міліметри позначено нанесенням штифтів на масштабній лінійці; рельєфні масштабні поділки розміщено на обох губках штангенциркуля
	4.2. Електронний пристрій для вимірювання довжини, кутів нахилу: призначення - отримання інформації щодо розмірів об'єктів, рівня нахилу площин тощо; вимоги: можливість заміру величини об'єктів через тактильні позначки або відтворення мовних повідомлень про результат виміру різного роду параметрів об'єктів та положення площин
	4.3. Трикутник з тактильними позначками: призначення - забезпечення виконання завдань з геометрії, вимірювання; вимоги: виготовлено з пластику; шкала лінійок позначена тактильними поділками: сантиметри - одна сторона; міліметри - інша
	4.4. Лінійка з тактильними позначками: призначення - забезпечення виконання завдань з геометрії; вимоги: виготовлено з пластику; одна сторона лінійки поділена на міліметри; рисою позначено кожен сантиметр; рисою з крапкою - 5 см; рисою з двокрапкою - 10 см; розміри лінійок можуть бути - від 14 см та 30 см
	4.5. Транспортир з рельєфною шкалою для вимірювання та побудови кутів: призначення - забезпечення виконання завдань з геометрії; вимоги: наявна можливість: вимірювання та побудови кутів - від 10° до 180°; точність - до 1°; довжина сторін кута - до 85 мм;

	прилад з тактильними мітками на шкалі виготовлено з пластику; в наявності є: основа, підставка, лінійка, притискна гайка; основа має рельєфно-точкову градусну шкалу - від 1° до 180°; точками більшої величини позначені кути у 5°, 10°, 15° - 180°; підставка з лінійною шкалою; ціна поділки - 5 мм одна сторона лінійки - з відповідною шкалою
	4.6. Метр складаний металевий з тактильними позначками: призначення - забезпечення вимірювань на уроках трудового навчання; вимоги: має бути різної довжини
	4.7. Сантиметр кравецький з рельєфними позначками: призначення - вимірювання на уроках трудового навчання та корекційних заняттях із СПО; вимоги: має бути різної довжини; тактильними мітками позначено кожен сантиметр, дециметр
	4.8. Багатофункціональні терези для виконання математичних дій: призначення - забезпечення розвитку математичних здібностей, вивчення арифметики; вимоги: можливість використання деталей різного формату; обладнання має бути виготовлено з пластику ПЕ; розміри - 40 × 15 × 15 см
	4.9. Математичні ваги для дослідження ваги різних предметів: призначення - забезпечення вимірювання та порівняння ваги різних предметів; вимоги: можливість порівнювати вагу рідин - до 500 мл; об'єм колби для рідини - 500 мл; обладнання має бути виготовлено з пластику ПЕ; розміри - 40 × 15 × 15 см
	4.10. Сонячний/місячний годинник для демонстрації зміни часу: призначення - забезпечення орієнтування в просторі; вимоги: можливість демонстрування відмінності 12-годинного часу:

	вечір/день; діаметр циферблата - від 10 см
5. Збільшувальні та освітлювальні прилади	5.1. Стационарні відеозбільшувачі: призначення - збільшення текстів і зображень, щоб максимально полегшити роботу для людей з різними порушеннями зору, забезпечення можливості працювати з дрібними текстами та деталями зображень; вимоги: обладнання виконане у вигляді єдиного конструктивного блока, який складається з монітора, відеокамери, панелі керування, столика-планшета, підсвічувача; вбудований столик-планшет з можливістю переміщення по осі X; регульований механізм фіксації столика-планшета; протиковзке покриття столика-планшета; бездротова панель керування; режими зображення: можливість збільшити контрастність, різні кольорні схеми, інвертація кольорів; діапазон збільшення з можливістю плавного регулювання від 1,5 до 150 крат; підсвічування робочої зони з функцією придушення відблисків і відсвітів для забезпечення роботи з глянцевиими поверхнями; виділення області зображення; функція "автофокус"; функція "автозум" (автоматичне масштабування)
	5.2. Електронні ручні відеозбільшувачі: призначення - розглядання малюнків або читання на моніторі людьми з порушеннями зору; вимоги: невеликі пристрої з вбудованою камерою, що підключаються до телевізора або монітора комп'ютера; режими: кольорового зображення; чорно-білого зображення природної контрастності (передавання всіх градацій контрастності, присутніх в розглянутому зображенні); чорно-білого зображення підвищеної контрастності з позитивним відображенням; чорно-білого зображення підвищеної контрастності з негативним зображенням; функція підключення до ноутбука, комп'ютера чи телевізора

	5.3. Портативна електронна лупа для перегляду зображень: призначення - для збільшення дрібних або наближення віддалених об'єктів з відображенням їх на вбудованому екрані; вимоги: компактний пристрій з камерою та екраном; наявність кольірних схем підвищення контрастності, інвертування і зміни кольорів; регульоване збільшення картинки; широкоформатний повнокольоровий дисплей з високою роздільною здатністю; режими висококонтрастного зображення з різними кольірними схемами; автофокус двох режимів - читання і письма; знімок стоп-кадру; складана ручка для зручності читання
	5.4. Настільна лупа для проведення дослідних робіт: призначення - забезпечення дослідження та навчання; вимоги: пристрій із захисною кришкою для лінзи; кут нахилу лупи має регулюватися; можливість підсвічення; можливість індивідуального підбору кратності
	5.5. Біноклярна лупа для індивідуального використання: призначення - забезпечення збільшення графічного зображення; вимоги: можливість працювати з дрібними предметами; пристосування для утримування пристрою на лобі користувача; одна або кілька лінз для зміни кратності; індивідуальний підбір
	5.6. Лупа-лінійка циліндрична, збираюча для збільшення графічних зображень: призначення - забезпечення дослідження, читання літератури, вивчення карт, малюнків, збільшення об'єкта; вимоги: можливість проведення вимірів предмета; довжина обладнання - до 300 мм
	5.7. Складні лупи для збільшення предметів: призначення - забезпечення збільшення зображення (для індивідуального користування); вимоги: захисний корпус для лупи;

	мають бути різного діаметра і оптичної сили; лупа з однією лінзою / складана багатолінзова конструкція; мають бути з підсвіткою / без підсвітки; підбирається кратність збільшення і підсвічення, відповідно до індивідуальних зорових можливостей дитини
	5.8. Світлопольна лупа асферична: призначення - збільшення зображення і тексту, забезпечує зручне положення при читанні за рахунок зручного нахилу огляду і розташування лупи на поверхні аркуша з текстом або зображенням, створюючи і зберігаючи постійне його збільшення; вимоги: легка лупа з великим полем огляду; асферична поверхня; збільшує яскравість зображення за рахунок додаткового фокусування світла прозорими гранями, які мають спеціальну огранку; полегшена, цільна, виготовлена з РХМ, зареєстрованого матеріалу (полімеру)
	5.9. Світлопольна лупа зі світлодіодним підсвічуванням: призначення - забезпечення збільшення зображення та тексту за рахунок розміщення лупи на аркуші; вимоги: якісний матеріал корпусу і лінзи; висота стінок лінзи дорівнює фокусній відстані; вставка з кольоровою смужкою для утримування рядка при читанні; різний діаметр та оптична сила (залежно від індивідуальних потреб та зорових можливостей дитини); різна форма: кругла, прямокутна, циліндрична тощо; має бути з підсвіткою та елементами живлення (батарейками); підбирається кратність збільшення та підсвічення відповідно до індивідуальних зорових можливостей дитини
	5.10. Монокуляри Галілея: призначення - здійснення спостережень за віддаленими об'єктами; вимоги: лінзи - 2 одиниці; позитивний об'єктив; негативний окуляр
	5.11. Лампа настільна для індивідуального освітлення: призначення - для забезпечення додаткового освітлення робочої зони. Для індивідуального користування осіб з порушеннями зору

	(за потреби). Використовується разом із загальним освітленням; вимоги: лампа із захисним абажуром, щоб світло потрапляло лише на робочу поверхню; жорстке кріплення на поверхні столу; гнучкий кронштейн, що дозволяє змінювати кут нахилу та висоту джерела світла
	5.12. Дидактичний набір з підсвіченням для осіб зі зниженим зором: призначення - для ознайомлення з кольорами, геометричними фігурами, літерами, цифрами, розвиток уваги, моторики, зорового і дотикового сприймання; вимоги: лайтбокс (коробка з освітленням); комплект ліхтариків; прозорі накладки (різнокольорові) - 6 шт.; акрилові геометричні фігури - 30 шт.; акрилові літери - 26 шт.; акрилові цифри - 12 шт.; різнокольорові прозорі геометричні фігури в дерев'яних рамках - 31 шт.; набір карток з намальованими предметами - 35 шт.; гелеві подушечки - 5 шт.
	5.13. Дидактичний набір для осіб з порушеннями зору: призначення - розвиток причинно-наслідкових зв'язків, зорової уваги, координації очей і рук, дотикового і слухового сприймання; вимоги: комунікатор для осіб з порушеннями зору; комунікатор з підсвічуванням; комунікатор з символами для незрячих; тактильний комунікатор; музична скринька з підсвічуванням; комплекс розвивальних та настільних ігор, адаптованих для осіб з порушеннями зору
	5.14. Сенсорний набір для розвитку зорового сприймання: призначення - розвиток причинно-наслідкових зв'язків, зорового сприймання і уваги; вимоги: лампа "Сяючий фонтан"; гра "Світлове шоу"; плазмова зірка; освітлена мотузка;

	лампа з гелевими кульками; гра "Вогні природи"; гра "Лазерна зірка"
	5.15. Адаптований музичний набір: призначення - розвиток причинно-наслідкових зв'язків, слухового сприймання і уваги, пам'яті, зняття емоційної напруги; вимоги: барабани Бонго; барабан; музична карусель зі дзвіночків; міні-дзвіночки; музична машина з інструментами; барабанна установка; музичний равлик; музичний тамбурин
	5.16. Тифлоприлад типу "Світлячок": призначення - розвиває простежувальну функцію зору, сприяє формуванню бінокулярного зору, забезпечує зорово-рухову координацію; вимоги: робоче поле з органічного скла; має бути з підсвічуванням; кріплення для аркушів паперу
	5.17. Прилади для відтворення звуків: призначення - для відтворення текстових та аудіофайлів різних форматів, здійснення звукозапису тощо; вимоги: програмні апаратні засоби синтезу мови, тифломагнітола, плеєр, годинники («які говорять») тощо
	5.18. Пов'язки для виключення зору: призначення - для виправлення збережених аналізаторів з виключеним зором; вимоги: чорні або кольорові пов'язки з м'якої бавовняної тканини
	5.19. Окуляри з зеленим склом: призначення - для зняття зорової астенопії; вимоги: пластикові оправы, зелене скло

6. Дидактичні та розвивальні ігри	6.1. Спеціальні настільні ігри: призначення - розвивальні ігри для осіб зі зниженим зором та для незрячих; вимоги та перелік: спеціальні шахи з дерева або пластику; спеціальні шашки з дерева або пластику; спеціальні нарди з дерева або пластику та кубик із рельєфними крапками; спеціальне доміно з випуклими крапками; тактильне доміно з різнофактурними поверхнями; тактильно-контрастне доміно (лото) з геометричними фігурами; тактильні ігри "Хрестики-нулики", "Морський бій"; ігри "Ерудит", "Скрабл" українською та англійською мовами з підписами шрифтом Брайля та збільшеним шрифтом; інші спеціальні ігри для осіб з порушеннями зору
	6.2. Конструктор: призначення - забезпечення планування та послідовності виконання завдання, розвитку дрібної моторики, просторових уявлень, навичок комунікації, мислення, моделювання ситуацій (для індивідуальної та парної роботи); вимоги: тематичні набори (ферма, місто, дикі тварини, космос, історія, цікава математика, цифрові лабораторії з фізики, хімії, біології, географії, фізіології, екології)
	6.3. Дерев'яні мозаїки-головоломки, доступні для незрячих осіб: призначення - розвиток моторики, предметно-просторових уявлень, логічного мислення; вимоги: набір геометричних фігур чи інших деталей різного кольору та складності; може входити планшет дерев'яний для викладання мозаїки; матеріал деталей - дерево
	6.4. Рухові модулі «сканер-сфера»: призначення - формування навичок простежування за предметами, що рухаються, та за рухами власних рук, формування вміння фіксувати зір на зоровому стимулі, не втрачаючи його з поля зору, розвиток системи «рука-око», удосконалення зорово-просторової орієнтації, розширення поля зору; вимоги: закріплені на стелі або стіні кулі різного розміру, які рухаються у

	вертикальній та горизонтальній площині; на кулях розміщені фіксовані або змінні зображення предметів, літер, цифр тощо
	6.5. Зорові маршрути за системою В.Ф. Базарного: призначення - для занять із зорової астенопії, поліпшення гемодинаміки очей, розвитку простежувальної функції очей; вимоги: зорові траєкторії на стіні та стелі
	6.6. Посібник «Моталочки»: призначення - розвиток системи «рука-око», дрібних м'язів руки та ока, координованості рухів, формування вміння діяти руками під контролем зору; вимоги: набір предметів, зокрема клубочки, палички, катушки, трубочки, із закріпленими на них стрічками, нитками, шнурками, мотузочками різної товщини, кольору та фактури тощо
	6.7. Набір геометричних фігур: призначення - розвиток великої моторики, гнучкості кисті, просторового уявлення; координації рухів; вивчення геометричних тіл, фігури квадрата, круга, прямокутника та використання у проведенні занять з навчання грамоті осіб з порушенням зору (літери та звуки); вимоги: матеріал - ударостійкий пластик, шліфоване дерево; розмір - від 3 см та більше.
7. Засоби для проведення корекційних занять із соціально-побутового орієнтування	7.1. Індикатор рівня рідини: призначення - можливість контролю заповнення рідиною різного роду ємностей; вимоги: забезпечення контролю рівня рідини в посуді; аудіо- або вібросигнал при досягненні необхідного рівня рідини
	7.2. Прилади для зважування з виведенням мовлення: призначення - інформування про вагу об'єкта; вимоги: мовленнєво-звукове інформування про вагу об'єкта
	7.3. Магнітний шукач: призначення - самостійне виявлення об'єктів із вмістом металу; вимоги: постійні магніти із сплаву неодима, бору й заліза; велика сила намагнічування;

	висока стійкість до розмагнічування; кільце для утримування в руці на одній частині
	7.4. Безпечний ніж для чищення овочів та фруктів: призначення - безпека самостійного приготування їжі; вимоги: ніж спеціальної конструкції із закритим лезом
	7.5. Безпечний ніж для чищення риби: призначення - безпечне самостійне чищення риби від луски; вимоги: пристрій спеціальної конструкції для чищення риби із закритим лезом
	7.6. Ніж із регулюванням товщини шматків, що відрізаються: призначення - забезпечення самостійного і безпечного відрізання шматків однакової заданої товщини; вимоги: лезо ножа з направляючою регульованою планкою, що забезпечує різання шматків заданої товщини
	7.7. Засоби захисту пальців при нарізанні та шинкувці: призначення - забезпечення захисту пальців лівої руки при нарізанні продуктів чи шинкуванні; вимоги: захист пальців однієї руки зверху під час притримування продуктів, що нарізаються
	7.8. Струнна сиро- та яйцерізка: призначення - безпечне нарізання м'яких продуктів; вимоги: струнний механізм для нарізання м'яких продуктів шматками однакової товщини
	7.9. Пристрій для визначення кольору: призначення - самостійне визначення основних кольорів та відтінків; вимоги: визначення кольорів та відтінків із голосовим відтворенням результату
	7.10. Пристрій для аудіомаркування речей та об'єктів: призначення - ідентифікація різного роду речей та об'єктів; вимоги:

	можливість запису та відтворення аудіоповідомлень, прив'язаних до конкретних електронних міток, якими маркуються предмети та об'єкти
	7.11. Нитковдягач: призначення - для забезпечення самообслуговування, самостійне засилення нитки у вушко голки; вимоги: пристрій з дроту у формі петлі
	7.12. Спеціальні голки із заціпками для людей з порушеннями зору: призначення - самообслуговування, виконання робіт із шиття; вимоги: набір голок різної кількості з вушками-заціпками
	7.13. Побутова техніка: призначення - побутові електроприлади для проведення занять із соціально-побутового орієнтування; ознайомлення та формування навичок роботи із сучасними побутовими електроприладами у осіб, соціалізація, формування життєво необхідних компетенцій; вимоги: електрочайник, кавоварка, овочерізка, м'ясорубка, праска, фен, пілосос, міксер, мікрохвильова піч, холодильник, газова плита, електропіч, кухонний комбайн, мультиварка, сушка для рук, іграшкові моделі побутової техніки
	7.14. Побутові засоби та приладдя, засоби гігієни: приладдя для проведення занять із соціально-побутового орієнтування, ознайомлення та формування навичок роботи із побутовими засобами та приладдям, засобами гігієни у осіб, соціалізація, формування життєво необхідних компетенцій; вимоги: посуд, дозатор для рідкого мила, набір щіток для одягу та взуття, вішалки, поліетиленові пакети, зразки різних видів тканин; набір гудзиків, гачків, петель, набір інвентарю для догляду за підлогою, набір предметів для догляду за волоссям, обличчям та тілом: набір гребінців, дзеркало, манікюрні ножиці, дитячий крем, ванночка для рук, пемза, вушні палички та інше; набір засобів для догляду за одягом, взуттям, меблями, вікнами, санвузлом, кухнею, посудом
	7.15. Прилади для вивчення розділу "Медицина", "Медична допомога": приладдя для проведення занять із соціально-побутового

	орієнтування "Медична допомога"; термометр з голосовим відтворенням; тонометр з голосовим відтворенням; глюкометр з голосовим відтворенням
8. Засоби для проведення занять із просторового орієнтування	8.1. Тростина тактильна комбінована: призначення - забезпечення орієнтування у просторі, безпеки пересування та виконання сигнальної функції; вимоги: телескопічний (розсувний) пристрій; ланки, що складаються; надійне кріплення; регулювання відповідно до зросту дитини; колір - білий; повинна мати світловідбивні елементи; змінний наконечник (різні типи) відповідно до потреб
	8.2. Допоміжний пристрій для дистанційного попередження про наявність перешкод: призначення - забезпечення безпечного і комфортного пересування у просторі; вимоги: попередження вібрацією або звуковим сигналом про наявність перешкоди на шляху від 0,5 до 3 м
	8.3. Електронні засоби навігації: призначення - забезпечення навігації заданими маршрутами чи довільно, сприяння самостійності пересування та безпеці руху; вимоги: можливість прокладання маршрутів із відтворенням голосових підказок для орієнтування, можливість отримання інформації щодо поточної адреси перебування чи найближчих об'єктів
	8.4. Електронний компас: призначення - орієнтування в просторі щодо сторін світу; вимоги: голосові або аудіопідказки щодо розташувань сторін світу чи поточного напрямку руху
	8.5. Озвучений визначник світла: призначення - ідентифікує природне та штучне джерело світла (яскравіше та темніше) за допомогою різних звукових сигналів, сприяє розвитку слухового сприймання, локалізації звуків, визначення світла темряви, увімкнення чи вимкнення ламп, будь-яких електроприладів (в класі, в будинку, в квартирі тощо), розвиток орієнтування у просторі;

	вимоги: портативний прилад з різними звуковими сигналами 8.6. Тифлоприлад Федотова (конструктор "Орієнтир"): призначення - для корекційної роботи з просторового орієнтування, побудови планів, маршрутів місцевості, схем, графіків тощо (для індивідуальної роботи); вимоги: набір магнітних полів; магнітні елементи різного призначення (смуги, будинки, дерева, кущі тощо); компактна, надійна упаковка 8.7. Мішені зі звуковими сигналами для орієнтування осіб з порушеннями зору: призначення - розвиток точності, просторового орієнтування, слухового сприймання, орієнтування на джерело звуку тощо; вимоги: мішені з різними секторами; у кожному секторі має бути інший звук та інший колір 8.8. Спеціальні м'ячі зі звуковими сигналами: призначення - розвиток координації рухів, уваги, реакції, просторового орієнтування. Для занять фізичною культурою, рухливих ігор, просторового орієнтування та загального фізичного розвитку осіб з порушеннями зору; вимоги: м'ячі різних розмірів та ваги, що мають вбудовані джерела шуму (механічні або електронні); м'ячі можуть використовуватися для гри в футбол, волейбол, баскетбол, торбол, голбол, ролінгбол, шоудаун та інші
IX. Обладнання для кабінету психологічної реабілітації	
1. Обладнання та прилади	1.1. Світловий пучок (пучок фіброоптичного волокна) для психологічного розвантаження: призначення - психологічне, емоційне розвантаження, візуальна, розумова стимуляція, розвивальні ігри; вимоги: матеріал - фіброоптичне волокно з 3-х (або більше) волокон; тип світлового потоку - боковий та комбінований; кріплення - безпечна пайка у кожусі; захист - ПВХ-трубка; діаметр ПВХ-трубки - 3 мм; потужність проєктора - 15 Вт;

	керування - дистанційне (за допомогою багатофункціонального пульта); джерело живлення - 220 Вт; довжина видимої частини - 200 см; загальна кількість волокон - не менше 66 одиниць
	1.2. Маленька сенсорна кімната для психологічного розвантаження: призначення - розвиток тактильного відчуття, формування психологічної безпеки в закритому просторі; вимоги: розміри - не менше 1000 × 1000 мм
	1.3. М'який сенсорний куточок для терапії осіб із порушенням обробки сенсорної інформації: призначення - розвиток тактильного відчуття, формування психологічної безпеки в закритому просторі; вимоги: куточок-печера для відчуття світу безпеки; розміри - не менше 1000 × 1000 мм
	1.4. Пісочниця з підсвіткою для пісочної терапії: призначення - психологічне, емоційне розвантаження, пісочна анімація, розвиток креативності і фантазії, розвиток тактильних відчуттів, розвиток ігрової діяльності, формування соціальної поведінки; вимоги: дерев'яна пісочниця на ніжках; підсвічення; кінетичний пісок; пісок для піскотерапії; дрібні іграшки з різних класифікаційних груп
	1.5. Набір сенсорних світлових іграшок: призначення - візуальна стимуляція, розвиток ігрової діяльності, дрібної моторики, когнітивний розвиток, формування соціальної поведінки; вимоги: дрібні іграшки з підсвіченням (2 їжачки, 1 черепашка, 2 м'ячики, 1 зайчик, 2 браслети тощо)
	1.6. Комплект для мозочкової стимуляції: призначення - розвиток координації, орієнтування в просторі, розумова стимуляція, корекція поведінки; вимоги:

	дошка-балансир; кольорова планка; 3 сенсорні мішки; похила дошка-мішень з цифрами; стенд з цілями; 3 м'ячика-пострибайчика; м'ячик на гумці 1.7. Сенсорна дошка (бізборд): призначення - ознайомлення з різними предметами та їх функціонуванням, розвиток тактильного сприймання та дрібної моторики рук, формування причинно-наслідкових зв'язків, переключення уваги тощо; вимоги: дошка оброблена; на дошці закріплені різні нетравматичні рухомі, приємні на дотик та яскраві деталі: замочки, кнопки, гачки, рахунки, валики, тумблери тощо
Х. Обладнання для проведення уроків фізкультури, корекційних занять з лікувальної фізкультури, ритміки (для різних нозологій)	
1. Обладнання та спортивне знаряддя	1.1. Гімнастична стінка з причіпним обладнанням для організації оздоровчих заходів: призначення - забезпечення загального фізичного розвитку, підвищення спритності та витривалості, фізичної та емоційної розрядки; вимоги: конструкція, виготовлена з деревини, ретельно відшліфована та покрита лаком для меблів; конструкція, виготовлена з металу, покрита емаллю; причіпне обладнання: канат для лазіння; сходи мотузкові з дерев'яними перекладинами; перекладина; трапеція гімнастична; кільця гімнастичні 1.2. Гімнастична лава для виконання фізичних вправ у приміщенні: призначення - забезпечення виконання фізичних вправ; вимоги: дошки з'єднані між собою трьома опорами з дерева або металу, покриті відповідно лаком для меблів або емаллю

	1.3. Гімнастичний мат для безпечного виконання фізичних вправ: призначення - забезпечення виконання фізичних вправ; вимоги: покриття обладнання на основі ПВХ-полотна з двох шарів полімеру і спеціалізованої армованої сітки; чохол виготовлений з водовідштовхувального матеріалу високої якості, що має стійкість до прямих сонячних променів, стійкий до різких термічних перепадів
	1.4. Гімнастичний джгут для підготовки до виконання вправ: призначення - забезпечення проведення розминки всіх груп м'язів, забезпечується проведення фізичних тренувань, для розтяжки
	1.5. Гімнастичні кільця підвісні для виконання вправ: призначення - забезпечення тренування м'язів рук та живота; вимоги: конструкція передбачає закріплення кількох кілець на підвісних тросах
	1.6. Дошка Євмінова для профілактики та лікування захворювань опорно-рухового апарату: призначення - забезпечення виконання вправ у різних вихідних положеннях на заняттях з ЛФК; вимоги: можливість трансформації вертикального положення площини (кут 90°) в похиле положення до підлоги (кути нахилу - до 8°); забезпечення виконання вправи в положенні лежачи на спині, животі; можливість трансформації вертикального положення площини (кут 90°) в похиле положення до стіни (кути нахилу - від 5° до 15°), лише з петлею Гліссона; розміри виготовленої з дерева дошки: довжина - до 2500 мм, ширина - 30 мм; наявні пристосування для кріплення до стіни - канат, пристосування для виконання вправ
	1.7. Еспандер: плечовий, ручний, настінний силовий: призначення - забезпечення виконання вправ для м'язів рук; вимоги: ручки, з'єднані з'ємними тросами; ручки - 2 одиниці; гумові троси з нитяним сплетенням - 5 одиниць; довжина тросів у вільному стані - 60 - 70 мм; дитячий еспандер для активізації м'язів:

	призначення - забезпечення розвитку тактильної і пропріоцептивної стимуляції; вимоги: діаметр - 65 мм; товщина - 13 мм; компонент - 6 in/ (жовтий г 2, зелений г 2, синій г 2); компоненти - 3 рівні опори в трьох кольорах по 2 одиниці для кожного
	1.8. Велотренажер: призначення - забезпечення рухової активності ніг; вимоги: механічний пристрій з пасовим пристосуванням забезпечує регулювання висоти сидіння та нахилу ручників; комп'ютер з програмним забезпеченням для демонстрації швидкості, дистанції, часу, використання калорій, частоти пульсу
	1.9. Бігова доріжка для тренування: призначення - забезпечення загального фізичного розвитку, розвитку стереотипу ходьби; вимоги: пристрій з механічною або магнітною системою навантаження; наявність можливості регулювати кут нахилу платформи; рама пристрою обладнана датчиком пульсу; можливість визначати швидкість, протяжність, тривалість тренування
	1.10. Тренажер типу "Тунель": призначення - для стимуляції вестибулярної та пропріоцептивної систем, загального фізичного розвитку, активізації роботи центральної нервової системи; вимоги: м'який модуль-тунель безкаркасний; виготовляється з безпечних матеріалів високої якості
	1.11. М'які сходи: призначення - для фізичних занять, рухливих ігор, просторового орієнтування, розвитку рівноваги, подолання страху простору; вимоги: м'які модулі різного кольору та висоти; кількість - набори від 5 модулів
	1.12. Міні-батут для тренування: призначення - забезпечення тренування, розвиток координації рухів;

	вимоги: кругла конструкція має діаметр від 920 до 1400 мм, висоту - від 200 до 300 мм; розміри зумовлюють від 6 до 8 ніжок та від 32 до 48 пружин; м'який мат закриває раму та пружини
	1.13. Спортивний диск-тренажер для розвитку координації рухів: призначення - забезпечення підготовки м'язів до тренувань, загальний фізичний розвиток; вимоги: пристрій з двох з'єднаних підшипником пластин, що крутяться одна відносно іншої; матеріал - метал/пластик; навантаження - до 100 кг
	1.14. Сенсорний м'яч для зорової і тактильної стимуляції: призначення - забезпечення зміцнення різних груп м'язів, розвитку вестибулярного апарату, тренування серцево-судинної та дихальної систем; вимоги: м'ячі трьох розмірів (різнокольорові); діаметр у діапазоні від 200 до 800 мм
	1.15. М'яч ортопедичний для лікувальної та спортивної гімнастики: призначення - забезпечення розвитку координації руху; вимоги: м'яч гумовий з шипованою поверхнею; наявність масажного точкового ефекту; забезпечення покращення кровообігу, загального розвитку, зміцнення м'язів спини
	1.16. М'яч музичний для розвитку рухової активності дитини: призначення - забезпечення розвитку тактильного сприйняття, рухової активності; для використання на заняттях з ЛФК, ритміки; вимоги: дитяча розвивальна іграшка "Музичний м'ячик"; батарейки 2 × АА; режими гри - 2 (мелодії та звукові ефекти); кольорові брязкальця; кнопки
	1.17. Обруч для тренування основних груп м'язів: призначення - забезпечення розвитку рухової активності,

	підтримання загального фізичного розвитку; вимоги: спортивний тренажер діаметром від 700 до 900 мм (залежно від зросту); матеріал - пластик, ПВХ; однотонний або різнокольоровий
	1.18. Корекційний круг для формування постави: призначення - тренування м'язів верхньої та нижньої частини тіла; вимоги: зігнута кільцем металева штаба (смуга металу)
	1.19. Мат для проведення занять у спортивних комплексах: призначення - безпечне виконання вправ та рухливих ігор особами; вимоги: виготовлено з міцних матеріалів; поверхня легко миється; наповнювач - щільний поролон товщиною від 80 мм; розміри - від 2000 × 1000 мм
	1.20. Балансир для розвитку координації (пелюстка лотосу): призначення - забезпечення розвитку координації рухів, концентрації уваги, формування правильної постави; вимоги: можливість балансувати вліво і вправо з почерговим використанням ніг; наявність м'яча та лабіринту; тренажер виготовлено з пластику ПЕ; розміри - 51 × 40,5 × 11 см; вага - 1,6 кг; навантаження - до 80 кг
	1.21. Дошка з коліщатами велика для формування постави: призначення - забезпечення розвитку та зміцнення м'язів, координації, моторики, тренування вестибулярного апарату; вимоги: основа тренажера виготовлена з вологостійкої фанери; товщина фанери першого гатунку - 12 мм; розміри - 60 × 35 × 12 см; максимальне навантаження - від 150 кг
	1.22. Дитячий педальний тренажер для ЛФК, фізіотерапії та занять спортивно-ігрового характеру: призначення - забезпечення розвитку м'язів та навичок для

	правильної ходи, тренує координацію і баланс у осіб, розвиває їх м'язовий корсет; вимоги: конструкція має рухомі педалі - 2; ручки для підтримки - 2; розмір опорної педалі - 29 × 9 см; розмір тренажера - 47 × 36,7 × 54 см
	1.23. Дитяча роликowa дошка-балансир для розвитку координації та моторики у осіб, тактильної та зорової системи: призначення - забезпечення виправлення наслідків СДУ/СДУГ, дислексії, диспраксії, аутистичного синдрому та інших порушень; вимоги: тренажер виготовлено з фанери першого гатунку; покриття - шкірозамінник; наповнення - поролон та EVA; розміри - 41 × 41 × 8 см
	1.24. Корпус колоди для занять з гімнастики: призначення - забезпечення розвитку координації рухів, загального фізичного розвитку; вимоги: дерев'яний брус: довжина - від 5000 мм; ширина робочої поверхні - від 100 мм
	1.25. Драмина мотузкова для покращення координації рухів: призначення - забезпечення розвитку відчуття рівноваги; вимоги: щаблі драбини виготовлені з дерева; мотузка для з'єднання щаблів - з бавовни; навантаження - до 60 кг
	1.26. Тактильна (сенсорна) доріжка для розвитку координації рухів: призначення - забезпечення розвитку моторики та навичок ходьби нерівною поверхнею, виконання вправ на розвиток рівноваги, розвиток тактильної чутливості ніг, профілактика плоскостопості; вимоги: доріжка виготовлена з пластику - ПЕ / обробленого дерева; тактильні сегменти з різною фактурою та кутами нахилу поверхонь; навантаження - до 80 кг

	1.27. Тактильний ребристий килимок для профілактики плоскостопості: призначення - забезпечення глибокого масажу стопи, тренування вестибулярного апарату; вимоги: килимок виготовлено з пластику - ПЕ; розміри - 148 × 36 × 3 см; навантаження - до 60 кг 1.28. Масажер для стоп типу "Інфрапед": призначення - забезпечення лікування та профілактики, розслаблення м'язів ніг, покращення кровообігу; вимоги: можливість впливати на рефлекторні зони; наявні масажні автоматичні програми - 3; ротаційно-вібраційний масаж; регулювання швидкості вібрації - 12 рівнів; функція інфрачервоного прогріву
XI. Обладнання для ресурсної кімнати*	
1. Меблі, технічне обладнання	1.1. Меблі: шафа комбінована - 1 шт.; шафа - 2 шт.; пенал кухонний - 2 шт.; секція кухонна з мийкою - 1 шт.; секція кухонна нижня - 2 шт.; секція кухонна верхня - 3 шт.; стіл для приймання їжі - 2 шт.; стіл учнівський - 4 шт.; комплект кухонний (стільніця - 1 шт.; робоча панель кухонна - 1 шт.); тумба для технічних засобів навчання - 1 шт.; стільці учнівські - 8 шт.; крісло-груша - 2 шт. 1.2. Технічне обладнання: ноутбук; дошка-екран жорстка, магнітно-маркерна 125 × 160 см; проектор + інтерактивний сенсорний модуль; акустична система 2.0, деревина (MDF), 2 × 10 Вт (RMS); Wi-Fi Wireless Router; комплект для монтажу мультимедійного комплексу для КФ - проєкторів (на стіну); інтерактивний блок;

	електрочайник; мікрохвильова піч
	1.3. Додаткове обладнання: м'яч-футбол - 2 шт.; килим-пазл - 2 шт.; килим для організації ігрової діяльності осіб - 1 шт.; іграшки дитячі, конструктори; комплект терапевтичних м'ячиків; дошки для повзання та катання; батут; обладнання для піскової терапії (стіл для ігор з піском та водою, піддони для піску, дерев'яна пісочниця на ніжках, підсвічення, кінетичний пісок різного кольору, пісок для піскової терапії, дрібні іграшки з різних класифікаційних груп); література; канцтовари тощо. Приміщення ресурсної кімнати може бути поділено за допомогою стаціонарної або мобільної перегородки на дві зони - навчально-пізнавальну та ігрову. У навчально-пізнавальній зоні може здійснюватися процес навчання осіб з особливими освітніми потребами у групах або індивідуально. В ігровій зоні створюється простір, який сприятиме покращенню психоемоційного стану осіб, зниженню у них тривожності, агресії, нервового збудження тощо. * Для оснащення ресурсної кімнати може використовуватись обладнання з усіх розділів цього Типового переліку

{Типовий перелік із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства освіти і науки № 873 від 21.06.2019, № 1281 від 16.10.2020}

Директор департаменту
загальної середньої
та дошкільної освіти

Ю.Г. Кононенко

Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти

Наказ; МОН України від 23.04.2018 № 414

Редакція від 08.12.2020, підстава — [z1183-20](#)

Постійна адреса:

<https://zakon.rada.gov.ua/go/z0582-18>

Законодавство України
станом на 11.04.2024

чинний

z0582-18

Публікації документа

- **Офіційний вісник України** від 05.06.2018 — 2018 р., № 43, стор. 504, стаття 1533, код акта 90347/2018